

15.2.2012

Pakka-toimintamallin toteutus ja hyvät käytännöt

Irmeli Tamminen

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
2. Selvitystyön toteuttaminen	4
2.1 Alueet	4
2.1 Aineistot	5
3. Vastuullinen myynti ja anniskelu	7
3.1 Koordinaattorinäkökulma.....	7
3.2 Valvontaviranomaisten näkökulma	8
3.3 Alkoholielinkeinon näkökulma	11
4. Asennevaikuttaminen	14
4.1 Nuoret ja perheet toimijoina.....	14
4.2 Yhteisömobilisaatio ja media	16
5. PAKKA -mallin toimintaedellytykset	17
5.1 Koordinaatio	17
5.2 Pysyvät rakenteet.....	23
6. Johtopäätökset ja jatkoehdotukset	26
Jatkoehdotukset	34
Lähteet	38
Liitteet.....	39
Liite 1. Pakka-toimintamallin kartoitus syksy 2011	40
Liite 2. Valvontaviranomaiten (alkoholitarkastajat ja poliisit) osallistuminen Pakka- toimintamallin työhön	42
Liite 3. Vastuullisen alkoholin myynnin ja anniskelun kehittäminen	43
Liite 4. Yhteisömobilisaatio ja media.....	44
Liite 6. Webropol-kyselyt.....	51

1. Johdanto

Pakka-toimintamallin parhaiden käytäntöjen vahvistaminen Alkoholiohjelmassa 2012 -2015.

Tässä raportissa kuvataan Paikallisen alkoholipolitiikka-toimintamallin toteutusta ja hyviä käytäntöjä Suomessa vuonna 2011.

Pakka-toimintamalli on Stakesin vuosina 2004 – 2008 kehittämä toimintamalli alkoholihaittojen vähentämiseksi paikallisella tasolla (Holmila ym. 2009). Mallissa integroidaan virallinen valvonta ja säätely epäviralliseen sosiaaliseen säätelyyn alkoholijuominen välittämisen estämiseksi ja vastuullisen elinkeinotoiminnan edistämiseksi ja haittojen minimoimiseksi. Yhteisössä tapahtuvien alkoholihaittoja estävien toimenpiteiden tulee olla balanssissa (Holder 1998, Treno & Holder 2004).

Pakka- toimintamallissa korostuu yhteisön eri toimijoiden osallistuminen yhdessä alkoholihaittojen ehkäisemiseen. Paikallisyhteisön oleellisia toimijoita ovat *kansalaiset, paikalliset poliittiset päättäjät, media, alkoholimarkkinat sekä paikalliset viranomaiset. Onnistuakseen työ vaatii koordinaatiota.*

Pakka-toimintamallin yhteydessä puhutaan erityisesti tarjonnan ehkäisystä. Alueille on koottu tarjontatyöryhmät. Alkoholin tarjonnan ehkäisytyö perustuu ensisijaisesti alkoholilakiin ja sen eläväksi tekemiseen. Tarjonnan ehkäisyn ohella puhutaan kysynnän ehkäisystä. Kysynnän ehkäisy tapahtuu ehkäisevän päihdetyön työryhmissä ja toiminta perustuu raittiustyölakiin. Pakka-toimintamallissa tarvitaan molempia, työn keskiössä on tarjonnan ehkäisy ja alkoholin saatavuuden vaikuttaminen.

Raportti on laadittu Sosiaali- ja terveysministeriön tilauksesta ja sen tavoitteena on edelleen vahvistaa ja tukea Pakka- toimintamallin leviämistä ja käyttöönottoa paikallisen alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisemiseksi. Raporttia voidaan hyödyntää myös tausta-aineistona alkoholilain ja raittiustyölain uudistustyössä.

Selvitystyötä on tukenut ohjaustiimi, johon ovat kuuluneet Terveyden ja Hyvinvoinninlaitokselta tutkimusprofessori Marja Holmila, tutkija Katariina Warpenius,

kehittämispäällikkö Tuomas Tenkanen, suunnittelija Minna Kesänen. Hallitusneuvos Ismo Tuominen Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä on ohjannut ja tukenut selvitystyötä.

2. Selvitystyön toteuttaminen

2.1 Alueet

Pakka-toimintamallin työkäytännöt levisivät osittain jo hanke-aikana vuosina 2004 – 2007 eri alueille. Pakka-toimintamallia implementoitiin maahamme hankekauden jälkeen vuonna 2008. Levittämistyön toteutuksesta vastasivat Pakka-hankkeen koordinaattorit sekä lääninhallituksissa toimivat alkoholiohjelman aluekoordinaattorit. Pakka-toimintamallia toteuttaneet alueet verkottuivat pitkälti implementaatiovaiheessa. Vuonna 2011 alussa Pakka kehittäjäverkoston (THL) toimesta kartoitettiin Pakka-toimintamallia toteuttavat tahot. Pakka-toimintamallin kartoituskysely toimitettiin kaikille kehittäjäverkostossa mukana olevien tahojen edustajille sekä kaikille muille tiedossa olevien tahojen edustajille, jotka Pakka-toimintamallia alueellaan ovat toteuttaneet.

Kokemuksia saatiin neljältä kärkitoimija-alueelta;

1. Pääkaupunkiseutu
2. Kanta-Päijät-Häme ja Etelä-Karjala
3. Keski-Suomi, Satakunta, Pohjanmaa, Turun seutu
4. Oulun seutu.

Pakka-toimintamallin konkreettinen työ on levinnyt Suomessa laajasti. Noin 1,8 miljoonaa suomalaisista asuu alueella, jossa toteutetaan Pakka-toimintamallia. Itä-Suomen ja Lapin alueilla on ollut alustavia pakka-toimintamallin käynnistämiskokeiluja, mutta laajempi toiminnasta saatu kokemus puuttuu. Tästä syystä Itä-Suomen ja Lapin pakka-toimintamallin työstä ei ole kerätty tietoa raporttiin.

Pakkatoiminta käynnistyi nelivuotisena Pakka-hankkeena v. 2004 – 2007. Sen jälkeen seudut ja alueet ovat kokeilleet menestyksekkäästi pakkatoimintamallia maan eri osissa vuosina 2008 – 2011. Toimintaa on kokeiltu seuduilla yhdestä vuodesta – neljään

vuoteen kestäviä jaksoja. Alueet ovat voineet itsenäisesti järjestää pakkatoimintaa hanke- tai perustyönään.

Osa hanke- ja kokeilualueista on tehnyt kunnallisen päätöksen vakinaistaa pakkamallin työ alueellaan (Hämeenlinna, Jyväskylä, Vantaa, Kouvola, Salo ja Päijät-Häme käsittäen 14 kuntaa). Pakkatoiminta on levinnyt implementaation, onnistuneen informaatio-ohjauksen ja hyvän verkostoyhteistyön avulla. Pakkatoimintamallilla on ollut kysyntää ja mallin leviäminen jatkuu edelleen.

Kuva 1. Pakka-toimintamallin työ on tuloksellista

PAKKA-TOIMINTAMALLIN TYÖ ON TULOKSELLISTA
<ul style="list-style-type: none"> • Laadukas ehkäisevä päihdetyö perustuu tutkittuun tietoon vaikuttavuudesta • Pakka-toimintamalli kehitettiin ja arvioitiin tieteellisin menetelmin • Tieteellinen arviointi osoitti Pakka- toimintamallin toimivaksi ja tulokselliseksi • Pakka-toimintamallin työllä alaikäisten alkoholin saatavuus väheni selvästi kaikilla alueilla. Humalaisille anniskelu ravintoloissa tiukentui pilottialueilla ja alaikäisten raittius lisääntyi koko maassa • Pakka-toimintamenetelmin nuorten aikuisten juomatavat siistiytyivät, tilastoidut ravintoloiden yöaikaiset väkivallanteot ja päivystyspoliklinikka käynnit vähenivät

THL Pakka-hankkeen loppuraportti 5/2009 (Holmila Marja, Warpenius Katariina, Warsell Leena, Kesänen Minna, Tamminen Irmeli)

[www.thl.fi/neuvoa-antavat>Päihdepolitiikka>Paikallinen päihdepolitiikka \(PAKKA\)](http://www.thl.fi/neuvoa-antavat>Päihdepolitiikka>Paikallinen päihdepolitiikka (PAKKA))

2.1 Aineistot

Selvityksessä kerättiin kolmenlaisia aineistoja:

1. Kyselyt koordinaattoreille

Kartoitus suoritettiin sähköisenä kyselynä (webropol) avaintoimijoille yht. 17 pakkatoimintamallin koordinoinnista vastanneelle, ennakkoon valitulle henkilölle Etelä-Suomesta - Ouluun ulottuvalta alueelta. Kaikki tiedossa olevat pakkatoimintaa toteuttaneet alueet pyrittiin saamaan mukaan kartoitukseen. Kysely toistettiin, koska ensimmäisen aikarajan umpeuduttua palautui kahdeksan vastausta. Avaintoimijoiden

vastauksia palautui lopulta 12 alueelta. Kyselyt tehtiin syyskuun – lokakuun välisenä aikana 2011.

2. Kyselyt valvontaviranomaisille

Sähköinen kyselylomake toimitettiin myös valvonnasta vastaaville viranomaistahoille, poliisi ja alkoholitarkastajat yht. 33 aluehallinnon ja poliisin valvontaviranomaista. Viranomaisista vastauksen palautti yhteensä 15, kahdeksan alkoholitarkastajaa ja seitsemän poliisia. Vastaukset kattavat alueen; Kanta-Häme, Päijät-Häme, Keski-Suomi, Kymenlaakso ja Etelä-Karjala, Länsi-Turunmaa, Pirkanmaa, Vaasa, Satakunta, ja Oulun seutu. Viranomaiskyselyä ei toistettu, koska se oli alueellisesti kattava.

Kartoituksen aikana päätettiin haastatella myös alkoholivalvontaa ohjaavan ja vastaavan viranomaistahon Valviran vastuuhenkilöitä (2).

3. Alkoholielinkeinon ryhmähaastattelut

Alkoholielinkeinon avaintahoja (Päivittäistavarakauppa yhdistys ry (PTY), Alko Oy ja Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry (MaRa Ry) kuultiin kuuden elinkeinon edustajan ryhmäteemahaastattelussa. Alkoholielinkeinon kuutta ennalta valittua edustajaa haastateltiin tulevaisuuden muistelumenetelmän keinoin. Viranomaiskyselyssä saatua tietoa hyödynnettiin alkoholielinkeinon edustajien haastattelukysymyksien laadinnassa. Haastattelut pidettiin marraskuussa 2011. Ryhmäteemahaastattelu kirjattiin ja tallennettiin sähköisesti. Tietojen keruuvaiheen jälkeen joulukuussa tarkennettiin edelleen joitakin vastauksia puhelimitse ja sähköpostiviestein mm. koordinaattoreiden tietämystä erityisistä onnistumisista alueilla on haluttu lisää tietoa.

Lisäksi selvitystyössä on hyödynnetty joidenkin alueiden pakkatoiminnan vuosiraportteja. Sähköisen kyselyn lisäksi muutamat avaintoimijat ja alkoholin valvontaviranomaiset ovat olleet käytettävissä kartoitustyön neuvonantajina työprosessin eri vaiheissa.

3. Vastuullinen myynti ja anniskelu

3.1 Koordinaattorinäkökulma

Koordinaattoreiden vastauksien perusteella vastuullinen alkoholin myynti ja anniskelu Pakka – toimintamallin tukemin keinoin näyttää hyvin toimivalta. Seudut ovat käynnistäneet alkoholielinkeinon kanssa tehtävän työn vähittäismyynnin ostokokein ja ravintolan asiakasarvioinnein. Lähes kaikki vastanneet alueet ovat perustaneet toimintansa tueksi tarjontatyöryhmän.

Viranomais- ja verkostotoimijoiden yhteistyönä toteuttamissa tehovalvonnoissa on erityisesti panostettu ikärajavaltontaan ja alkoholin välittämiseen. Suurin osa vastanneista koordinaattoreista on järjestänyt kaupanalan koulutuksia vastuullisen alkoholin myynnin lisäämiseksi. Kauppojen vartijaliikkeet ovat olleet mukana toiminnassa suurimmassa osassa alueita.

Yleisin pakkatoimista on ollut kampanjointi. Kaikki vastanneet ilmoittavat toteuttaneensa kampanjan alkoholilain tehostamiseksi. Kampanjointi ei varsinaisesti ole pakkatoimintamallin ydintehtäviä. Media näkyvyytenä, kansalaisten tietoisuuden lisääjänä ja perinteiseen valistuksen työmenetelmänä kampanja kuitenkin houkuttaa toimijoita.

Pakka toimintamenetelmistä jäivät vastauksien mukaan vähiten toimeenpannuiksi elinkeinon itsensä ideoimat omavalvontatoimet, elinkeinon palkitseminen ja alkoholilupien yhteydessä koottava alueen toimijoiden lausunto.

Onnistumisia

- tarjontaryhmä
- ostokokeet
- tehovalvonta
- valvonnan fokus ikätarkistus /välitys
- kassahenkilöiden koulutus
- kampanjat
- vartiointiliikkeiden yhteistyö

Kehitettävää

- ympäristön lausunto alkoholilupiin
- elinkeinon omavalvonta
- alkoholielinkeinin palkitseminen
- kauppakeskusyhteistyö

3.2 Valvontaviranomaisten näkökulma

Viranomaiset ovat valvontatyön lisäksi etsineet aktiivisesti alkoholihaittoja ehkäiseviä työtapoja ja toteuttaneet työotteessaan Pakka-toimintamallin menetelmiä. Yli puolet on kutsunut elinkeinoa yhteisiin neuvotteluihin pakkamallin innostamana. Tehostettu alkoholin valvonta toteutuu kaikilla alueilla. Valvonta suoritetaan viranomaisten ja verkostotoimijoiden yhteistyönä. Reilusti yli puolet valvontaviranomaisista toimii yhteistyössä kauppojen vartiointiliikkeiden ja ravintoloiden järjestyksenvalvojien kanssa. Matkaa luottamukselliseen yhteistyöhön alkoholin myynnin yrittäjien ja valvontaviranomaisten (poliisi ja alkoholitarkastajat) välillä on edelleen. Viidestätoista viranomaisesta kuusi vastaa, että luottamusta on ja yhteisistä pelinsäännöistä on sovittu, yhdeksän viranomaista ei koe luottamusta vielä syntyneen.

”Pakka-toiminnan jatkaminen on välttämätöntä, näen alkoholikäytön selvästi yhteiskuntamme suurimpana ongelmana, tähän nähden näen Pakka-toiminnan erittäin tärkeäksi.” (poliisi)

Poliisit ja alkoholitarkastajat nostavat Pakka-toimintamallista runsaasti hyviä käytäntöjä esiin sekä vetoavat niiden jatkamisen tärkeyteen.

Alkoholielinkeinin ja viranomaisyhteistyön ylläpitäminen sekä vastuullisen anniskelun ja vähittäismyynnin merkityksen korostaminen esiin nostamalla alkoholista aiheutuvat yhteiskunnalliset haitat ja kustannukset. Tärkeinä elementteinä valvontaviranomaiset pitävät tarjontatyöryhmän työskentelyä, yhteistyötä vähittäismyynnin sekä toisen ja korkea-asteen oppilaitosten kanssa sekä yhteyttä nuorten vanhempiin. Säännöllinen kokoontuminen ja asioista päättäminen yhdessä koetaan ratkaisevan tärkeänä. Konkreetteja toimenpiteitä pidetään onnistumisen edellytyksenä.

Alueellisen päihdetyön koordinoitua pakkatoiminnan linjausten mukaisena kannatetaan. Yritysten sitoutuminen koetaan tärkeäksi. Vastaavia yritysten, viranomaisten ja toimijoiden foorumeita ei vastauksien mukaan juuri muita ole. Yhdessä järjestettyjä koulutuksia pidetään hyödyllisinä. Pakkatoimintaan osallistuneiden viranomaisten, vähittäismyyntin ja anniskelun parissa toimivien tahojen sekä vartiointiliikkeiden ja järjestyksenvalvojien välinen vuorovaikutus on erinomaista ja sitä tulee jatkaa. Toiminta vaatii koordinaattorin ja asian uutisoimista.

Elinkeinon sitouttaminen haittoja vähentävään työhön vaatii hyvin luottamukselliset suhteet valvovaan viranomaiseen. Paikallisessa alkoholihaittojen ehkäisytyössä paikallisten valvontaviranomaisten ja alkoholia myyvän ja anniskelevan elinkeinon vastuulliset ja innostuneet toimijat on hyvä koota yhteistyöhön. Yhteisten tavoitteiden ja osapuolia tyydyttävien toimenpiteiden löytymisen ja käyttöönoton myötä luottamus on mahdollista aikaansaada ja säilyttää. Ehdotuksena on, että elinkeinon piiristä poimitaan perusjoukko veturiksi haittojen vähentämistyöhön. Valvontaviranomaiset näkevät haasteena kunnallisen ehkäisevän päihdetyön ohuet rakenteet ja voimavarat. Kunta vastaa ehkäisevästä päihdetyöstä. Ehkäisevän päihdetyön koordinaattorin tehtävänä Pakka-toiminnassa on eri tahojen toimijoiden saattaminen yhteistyöhön sekä käytännön toimenpiteiden käynnistämisestä ja koordinoimista vastaaminen.

"Työstä on turha puhua, ellei siihen ole osaavaa tekijää." (alkoholitarkastaja)

Viranomaiset ehdottavat sosiaalisen median hyödyntämistä, esim. nuorten sosiaalisessa mediassa sovitut juomiskokoontumisia ehdotetaan Pakka-toimintamallin hoidettaviksi. Nuorten sosiaalisessa mediassa sopimat kokoontumiset ovat yleensä vailla valvontaa. Juomiskokoontumisten paikaksi on yleisimmin valittu julkinen tila; puisto, uimaranta tai muu alue, jossa yleinen virallinen tai epävirallinen yhteisön valvonta on vähäistä. Kokoontumiset on suunniteltu sisältämään nuorten yhteisöllistä vapaata oleskelua mutta riistäytyvät helposti runsaan päihteiden käytön vuoksi häiriötilanteiksi.

Valtionhallinnon resurssipulaan viranomaiset vastaavat, että kaikki ylimääräinen koetaan vaikeaksi. Pakkatoimintamallia uhkaa myös ylimääräiseksi kokeminen

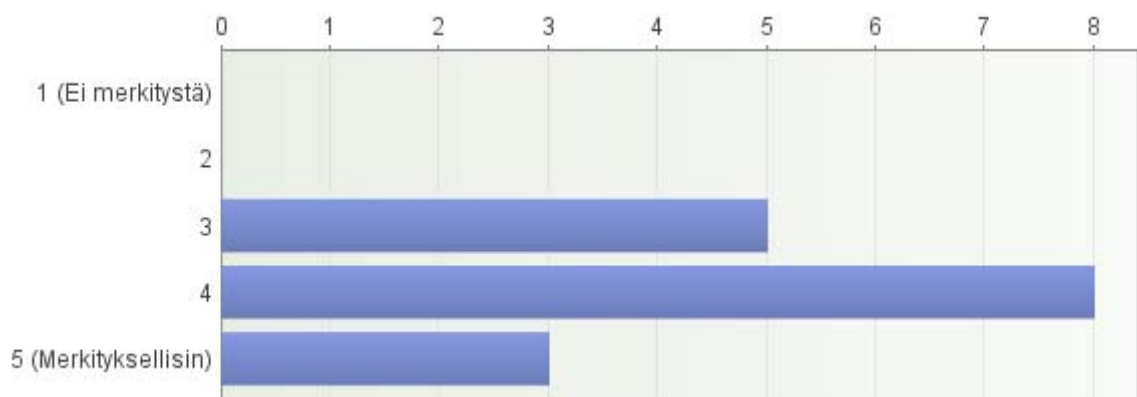
valvontaviranomaisten taholta. Mikäli velvoitusta pakkatoiminnan kuulumiseksi esim. alkoholitarkastajien ja poliisin työssä ei ole kirjattuna, sitä ei välttämättä silloin toteuteta.

Vastuullisen anniskelun ja vähittäismyynnin kehittämistyö on tapahtunut yllättävän yhtenevästi. Pakkatoimintamallin kaikkia osa-alueita ja keinovalikoimaa on toteutettu laajasti ja toimittu viisaasti. Alueet ja toimijat ovat kokeneet pakan omakseen. Toteuttaessaan pakkatoimintamallia omalla paikallisella alueellaan toimijat ovat mieltäneet kehittäneensä toimenpiteet paikallisesti. Juuri paikallisuuden ja juurtumisen kannalta on erinomaista, että malli elää kullakin alueella alueen vaatimuksiin ja rakenteeseen sopivasti, kuitenkin unohtamatta, että mallissa on selkeä toimintamenetelmä kokonaisuus ja selkeät tavoitteet, joissa tulee pysytellä.

Valvontaviranomaisilta tiedusteltiin myös miten merkitykselliseksi he kokevat osuutensa pakkatoimintamallin työssä alkoholihaittojen ehkäisyyn tuloksellisuuden suhteen. Valvontaviranomaiset kokevat pakkatoimintamallin työn pääosin erittäin merkityksellisenä.

Kuva 2. Työn merkityksellisyys

Kysymys 4. Miten merkitykselliseksi koet alkoholitarkastuksen/ poliisin osuuden pakkatoimintamallin mukaisessa työssä alkoholihaittojen ehkäisyyn tuloksellisuuden suhteen asteikolla 1 - 5 (5 on merkityksellisin) Vastaajien määrä: 16

onnistunut

- pakka-toimintamallissa toimineiden valvontaviranomaisten aktiivisuus
- tehostetut valvonnat, tarjontaryhmän tuki
- yhteistyö vartija- ja järjestyksenvalvoja, valvontaviranomaiset
- pakkamallin arvostus valvontaviranomaisten keskuudessa

kehitettävää

- sitoutuminen ja luottamus yrittäjien ja viranomaisten kesken

3.3 Alkoholielinkeinon näkökulma

Päivittäistavarakauppa ja Alko

Alkoholielinkeinon haastattelussa nousi esille useita hyviä käytäntöjä. Pakan kehittämistyön jälkeen hyviksi käytänteiksi on omaksuttu uusia – nk. talon tapoja.

”Ennen Pakkaa esim. kaupan kassojen esimies ilmaisi kokeneensa pelkoa katsoessaan ison marketin kassojen linjastoa ja ohjeena oli ”jos myytte alaikäiselle, menee myyntiluvat ”. Nyt on toista olla vastuullisena esimiehenä, luoda turvaa ja yhteisyyttä omavalvontaan, on helppoa toteuttaa lain kirjain.”
(kassahenkilöstön päällikkö)

Kassajärjestelmä noudattaa koko maassa yhteneväistä käytäntöä. Kassajärjestelmään on mahdollista asettaa toiminto, jolla tupakka- alkoholi ja pelituotteiden myynnissä on mahdollista tehostaa valvontaa, kun ”tarkista ostajan ikä” muistutus näkyy kassanäytöllä. Kassat valmennetaan alkoholin myynnin ja ikärajavaltavien tuotteiden myyntiin. Ikäraajatarkistus kirjautuu järjestelmään, josta ikäraajatarkistuksien määrä voidaan kontrolloida kassakohtaisesti mm. tehostettaessa kassojen täydennyskoulutusta ja ennen uusien kassojen perehdytystä. Ikäraajatarkistuksia seurataan ja toimintaa kehitetään seurannan avulla. Kaikki kassat suorittavat myyjäpassin. Hämeenlinnan Prismassa talon hyvä tapa on ensin antaa uusien kassojen työskennellä hetki ja vasta sitten suoritetaan myyjäpassikoe, jotta ikärajavaltava

omaksutaan arkiseksi työkäytännöksi. Menettelyllä vältetään kassahenkilöiden pelko myyjäpassikokeen suorittamiseen.

Vartijoiden tuki ikäraja ja päihtyneille myynnin valvonnassa on erityisen merkittävä. Työvuoroja tehdessä huomioidaan, että työvuoroissa on aina kokeneita kassoja nuorien kassojen tukena. Porin seudulla myyjäpassin suorittavat myös joidenkin vartiointiliikkeen vartijat, esim. Securitas on kouluttanut vartijansa alkoholin välittämisen valvontaan. Vartiointiliikkeet tekevät keskenään yhteistyötä.

Alkossa vastuullisuus toteutuu mm. siten, että Valvira ja Alko yhteistyössä valitsevat Alkon tuotevalikoiman, että erityisesti nuoria houkuttavia tuotteita ei oteta lainkaan myyntivalikoimaan. Alkossa palautteen keruu on jatkuvaa. Palaute käsitellään kuukausittain. Alkon tavoite on tarkistaa 80 %:sti nuoren henkilön ikä. Alko kouluttaa henkilöstöään säännöllisesti kuukausittain. Eettiset periaatteet ja vastuullisuus ovat Alkon toiminnalle tärkeitä. Alko ja Päivittäistavarakaupan yhdistys ry (PTY) ovat vastikään päivittäneet yhteistyössä myynnin valvonnan oppaan. Alkossa myyjäpassin suorittavat kaikki henkilöstöön kuuluvat.

Haasteina koetaan edelleen kaupan alalla koulutusmateriaalin päivitys. Alkoholijuomien vastuullisessa myynnissä paikalliset kaupan edustajat, myymäläpäälliköt toivovat PTY:ltä selkeämpää, napakampaa linjaa. Paikallisella tasolla on vaikea tehdä kauppakohtaisia päätöksiä, koska ketjujohdossa päätetään asioista. PTY:n johdon taholta koetaan vastaavasti, että yhteistyötä olisi hyvä tehdä seudullisesti joidenkin valittujen pakkatoimijoiden kanssa kaupan alan toimijoiden, aluehallintoviraston alkoholitarkastuksen ja poliisin edustajien yhteisissä kehittämistyöryhmissä. Yhteistyön rakenteita vähittäiskaupan kanssa toimimiseen paikallisen alkoholityön kehittämiseksi ei ennen Pakkaa seuduilla ollut. PTY:n taholla koetaan Pakan ostokokeet osin tulkinnanvaraisina. Kaupanalan yhdistyksessä on ilmaistu valmius toteuttaa tulevaisuudessa alkoholin myynnin laadun valvontaan liittyvät ostokokeet maan kattavasti yhdenmukaisina sekä raportoimaan niistä alueille ja paikalliselle tasolle. PTY odottaa Pakkatoimintamallin toimijatahojen resursoivan yhä enemmän nuoriin ja nuorten vanhempien valistukselliseen toimintaan.

Alkoholin myynnin kasvu vähittäiskaupassa ja samanaikainen ravintolamyynnin lasku huolettavat alkoholin myyjiä, erityisesti ravintolaelinkeinon toimijoita. Vähittäismyynnin ja ravintola-alan yrittäjät ovat yhtä mieltä siitä, että yhteistyötä on syytä lisätä alkoholia myyvien tahojen kesken. Tietoisuus alkoholin myynnin pulmista ja yhteistyö paikallisten ongelmien ratkaisemiseksi edesauttaa haittojen ennaltaehkäisyssä.

Pakka tarjontatyöryhmissä ovat kaikki alkoholia myyvät tahot olleet edustettuna, joillain seuduilla on vähittäismyynnille ja anniskelulle perustettu erillisiä tarjontatyöryhmiä.

Ravintolaelinkeino

”Ravintolaan tulevat ovat vahvasti päihtyneitä; on kaksi vaihtoehtoa, rikkoo lakia ja anniskella päihtyneelle tai toisena vaihtoehtona yritetään saada asiakkaat tulemaan hyvässä kunnossa ravintolaan esim. kampanjoimalla ”käy yhdellä maanantai-iltana”. Ravintola haluaa itselleen hyvää mainetta, eli siellä ei myydä alaikäisille ja siellä on turvallista. Ravintola voi vaikuttaa miten sitä käytetään”.

”Ollaan metsässä kun alkoholilaki kieltää myymästä kahta annosta, mutta mikään laki ei kiellä tuomasta transitlastia Virosta. Lain vaateet ovat ristiriitaisia ja vievät uskottavuutta. Laki ei tällä hetkellä toimi siten kuin pitäisi” (ravintolayrittäjä).

Ravintolayrittäjät kokevat alkoholitarkastajien toimivan eri tavoin maan eri osissa. Tästä seuraa heidän kokemuksensa mukaan epätasa-arvoinen tilanne alueiden välillä. Haasteena koetaan myös suurien ketjuravintoloiden vaikeus päättää ja sitoutua pakkatoimintaan paikallisesti.

Pakassa on kokeiltu useita hyväksi koettuja toimia, mm. ruoka, juoma yhdistelmää, ohjelmaa, ohjattu asiakasta omavalvontaan ja ravintolan yhteisvalvontaan, mainostettu alkoholittomia drinkkiä alkoholijuomien väliin ja sijaan. Alkoholittomien juomien puute sekä suppea valikoima ovat nousseet viime aikoina esiin. Alkoholittomien juomien kysyntä on ollut kasvavaa. Ravintolaelinkeino kokee Pakan puolueettomana kumppanina ja alkoholipolitiikan kehittämistyössä erinomaisena moottorina.

”Pakka on puolueeton, kaikki toiminta on ollut positiivista. Viranomaistyö on kehittynyt. Ravintolayrittäjillä paikallisesti yhtenevät pelinsäännöt. Yrittäjät ja viranomaiset tuttuja keskenään, edesauttaa yhteistyötä. Alkoholitarkastaja on ravintoloille hyvä konsultti. Yhteisön muut toimijat tukevat vastuullista ravintolatoimintaa esim. media ja kuntalaiset.” (alkoholielinkeinon haastattelu, kooste ryhmän vastauksista)

onnistunut

- myyjäpassi ja yhdenmukainen kassakirjausjärjestelmä
- vartijoiden ja järjestyksenvalvonnan yhteistyö
- tuttuus, yhteistyö, positiivisuus
- Pakka on hyvä

kehitettävää

- kaupat odottavat PTY:ltä napakampaa ohjausta ja päivityksiä koulutusmateriaaliin
- ostokokeet
- alkoholilain kokonaisuus (tuonti, myynti, anniskelu)
- alkoholittomien juomien valikoimaan ja tarjontaan panostaminen
- viranomaistoiminnan (alkoholitarkastajat, poliisi) valtakunnallisesti yhdenmukaiset tulkinnat

4. Asennevaikuttaminen

4.1 Nuoret ja perheet toimijoina

Pakka-toimintamallin tavoitteet; nuoret ja aikuiset juovat vähemmän, humalajuominen ja siihen liittyvät haitat vähenevät ja juomisen aloitusikä nousee. Tavoitteiden mukaisesti Pakka-toimintamallissa on huomioitu nuoret ja perheet toimijoina, ei toiminnan kohteina. Pakka-toimintamallissa kaikilla kokeilupaikkakunnilla painotus on oivallettu erinomaisen hyvin. Tämä on Pakka-toimintamallin onnistumisen kannalta ollut oleellinen ydin, koska on eri asia olla toiminnan kohteena kuin toimijana. (vrt. Yrjö

Engeströmin tutkimustyö ekspansiivisesta oppimisesta ja yhteiskehittelystä (Engeström 2004). Pakka-toimintamallissa nuoret on osallistettu yhteistyöhön toteuttamaan mm. opinnäytteitä ostokokeista ja asiakasarvioista, järjestämään pakkaseminaareja, tuottamaan paikallista materiaalia, osallistumaan opiskelijoina ammattilaisten myyjä ja tarjoilija vastuullisuus koulutuksiin. Toimintaan osallistumisen kautta opiskelijoille on avautunut vaikuttamisen mahdollisuus ja tietoisuus alkoholihaittojen vähentämistyöhön.

Joillakin selvityksessä mukana olleista Pakka-toimintamallia soveltaneista alueista nuoria ei oltu osallistettu toimintaan. Tulokset olivat jääneet vähäisiksi kyseisillä alueilla. Nuoret aikuiset ja nuoret alaikäiset ovat erityisen tärkeä ryhmä Pakka-toiminnassa, tarjonnan ehkäisyyn osallistettavien ryhmänä.

Pakka-toimintamallissa on toimittu nuorten kanssa myös perinteisemmällä kysynnän ehkäisyn alueella. Kysynnän ehkäisyn toimenpiteet ovat kohdistuneet nuoriin yksilöinä. Esimerkiksi toiminta-alueiden nuorisotiloissa on keskusteltu alkoholin välittämisestä ja alaikäisille myynnistä, nuorten vanhemmille on järjestetty tiedottavia vanhempainiltoja alkoholin helposta saatavuudesta sekä toteutettu muita perinteiseen ehkäisevään, valistukselliseen toimintaan liittyviä toimia.

Pakka-toimintamallia toteuttaneissa kunnissa nuoret on huomioitu tasapainoisesti muihin pakkatoimintoihin nähden.

onnistunut

- nuoret osallisina, toimijoina – tarjonnan ehkäisytyö, yhteisöön vaikuttaminen (opinnäytetöitä, asiakasarviota, ostokokeita, seminaareja, koulutuksia)
- perinteinen kysynnän ehkäisytyö tukenut tarjonnan ehkäisyä (valistus nuorisotiloissa, vanhempainilloissa, kouluilla ja tapahtumissa)

kehitettävää

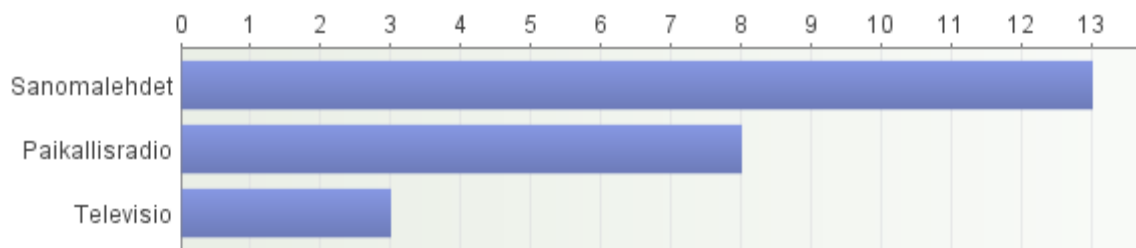
- painotuksen siirtäminen edelleen tarjonnan ehkäisyyn
- sosiaaliseen median hyödyntäminen tarjonnan ehkäisyssä

4.2 Yhteisömobilisaatio ja media

Pakka-toimintamallia toteuttaneista alueista kaikki ovat tiedottaneet toiminnasta paikallismediassa. Sanomalehdet; maakunta- ja paikallislehdet ovat olleet yleisin viestintäväline. Yli puolet toimijoista on hyödyntänyt paikallisradiota ja kolmella alueella kahdestatoista on toiminnasta tiedotettu myös televisiossa.

Kuva 3. Seudun alkoholipoliittinen tiedottaminen

Kysymys 4b. Seudun alkoholipoliittisessa tiedottamisessa ovat olleet mukana Vastaajien määrä: 13

Tiedottamisessa erityinen huomio kiinnittyy vastauksissa tiedotusvastuun hajautumiseen. Yleisin vastuutiedottaja löytyy laajan toimijaverkoston jäsenistä, eli vastuu on jaettu useille toimijoille. Puolet seutujen vastaajista ilmoittaa tiedotusvastuun olleen koordinaattorilla. Yhdessä vastauksessa vastuuta ei ollut nimetty kenellekään. Tiedottamisvastuun hajautuminen on selitettävissä sillä, että Pakka-toimintamallia toteutetaan hyvin erilaisissa toimijarakenteissa ja organisaatioissa. Hajanaisuudesta huolimatta malli tuntuu toimivan myös yhteisömobilisaation ja mediatyön osalta yllättävän hyvin.

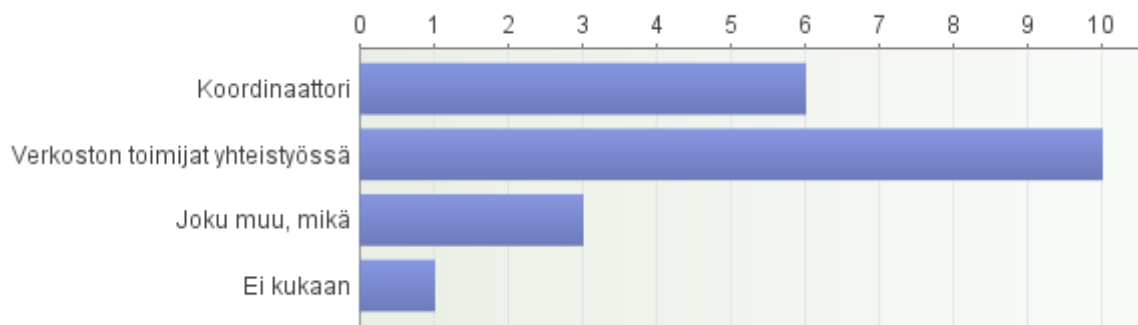
Kuntalaisten saaminen mukaan alkoholihaittojen ehkäisytyöhön on pakkamallissa tapahtunut erilaisten tapahtumien ja interventioiden avulla. Avoin alkoholisioista tiedottaminen kuntalaisille on pakkakäytäntönä ehdoton. Tiedottamisessa on enimmäkseen hyödynnetty isoja tapahtumia esim. Suomi Arena Porissa. Kaikille kuntalaisille järjestetyt avoimet päihdefoorunitilaisuudet ovat olleet reilussa puolessa pakka-alueista käytössä, niistä saadut kokemukset ovat hyviä. Kuntalaisten

mahdollisuus antaa paikallista palautetta alkoholipolitiikasta, alkoholilain toteutumisesta ja alkoholioloista on jäänyt hyvin vähäiseksi. Ainoastaan yhdellä seudulla palautemahdollisuus on olemassa, mutta sen sähköinen sijainti ja kuntalaisten tietoisuus palautteen annosta on vähäinen. Kiinnostusta sähköiseen palautteen antomahdollisuuteen on olemassa.

Kuva 4. Seudun tiedottamisesta vastanneet

Kysymys 4C. Seudun tiedottamisesta on vastannut

Vastaajien määrä: 12

onnistunut

- mediatiedotus pakkamallin työstä ja toimista
- yleisötapahtumien hyödyntäminen pakkatoiminnassa ja tiedottamisessa
- paikallisten alkoholiolojen ja tutkimustiedon välittäminen kuntalaisille

kehitettävää

- alkoholiasioden kansalaispalautteen sähköinen väline
- päihdefoorumit ja kuntalaisseminaarit

5. PAKKA -mallin toimintaedellytykset

5.1 Koordinaatio

Koordinoinnin rooli on osoittautumassa yhdeksi tärkeimmistä pakkamallin kokonaisuuden onnistumisen suhteen. Yksittäisten Pakka osien työstäminen seuduilla

ei ole riittävä panostus tuottamaan odotettuja vaikutuksia tai muutosta alkoholihaittojen vähenemiseen. Osatoiminnot ovat kuitenkin enemmän kuin ei lainkaan toimintoja. Pakkamallin käyttöönotto tilanteessa on syytä tarkoin harkita, tiedostaa ja päättää onko alueella mahdollisuus toteuttaa koko pakkamallin keinovalikoimaa, koska siten saavutetaan parhaiten vaikuttavia tuloksia. Selvitystyö antaa kuvan, että vastauksensa palauttaneilla 12 alueella on kokeiltu onnistuneesti juuri pakan tärkeimpiä toimenpiteitä ja suurimmassa osassa alueita on pakkaan osallistettu vähintään alkoholielinkeino, valvovat viranomaiset ja media. Alueilla on jonkin verran vaihtelua kansalaisten (erityisesti nuoret ja vanhemmat) osallistamisesta. Paikallisen päätöksenteon saaminen mukaan ja toimenpiteet rakenteiden saamiseksi ovat heikoimmin ja vaihtelevimmin toteutettuja pakkatoimia.

Koordinoinnin kotipesä vaihtelee

Pakka koordinaatio on 12 alueella järjestetty neljän erilaisen tahon tai organisaation toimesta. Järjestäjinä ovat toimineet:

Kunta tai seutukunta (8 alueella) / käynnistysvaiheessa mukana Kaste- tai TE-hanke
 Kouvolan kaupunki sosiaalityö, Hämeenlinnan kaupunki a-klinikkatoimi a-klinikkasäätiö, Vantaan kaupunki Vantaa Välittää -hanke, Porin kaupunki Porin perusturvatoimi, Järvenpään kaupunki turvallisuustyöryhmä, Salon kaupunki terveyspalvelut, Tampereen kaupunki Välittäjä -hanke, Tyrnävän kunta

Kehittämisen ja osaamiskeskus (2 alueella) / käynnistysvaiheessa tukena Kaste-hanke
 Pohjanmaan maakuntien päihdetyön kehittämiskeskus, Päijät-Häme, Sosiaalialan osaamiskeskus Verso

Terveydenhuollon kuntayhtymä (1 alueella)

Forssan seudun terveydenhuollon kuntayhtymä, A-klinikkatoimi

Aluehallintovirasto (1 alueella)

Oulun aluehallintoviraston alueella mukana 10 kuntaa

Pakka koordinointia on selvityksen perusteella tehty monesta erilaisesta organisaatiosta ja toimintaympäristöstä käsin, johtuen alueellisista rakenteista ja rahoitusjärjestelyistä. Koordinointi on viidellä alueella järjestetty kunnan toimesta. Työhön on palkattu kokoaikainen tai muun työn ohessa pakkatyötä tekevä koordinaattori (Kouvola, Pori, Salo, Järvenpää ja Tyrnävä). Pakkaa on koordinoitu hankerahoituksella 3 alueella vastanneista, hankerahoituksen jälkeen kaikilla näillä alueilla toiminta jatkuu kunnallisessa organisaatiossa tai siihen verrattavissa olevana tilaaja-tuottaja ostopalveluna (Hämeenlinna, Tampere, Vantaa). Kahdella seudulla koordinoinnin järjestämisestä on vastannut kehittämis- ja osaamiskeskus, rahoitus näissä tapauksissa on järjestynyt myös hankerahoin ja toiminta jatkuu kuntaorganisaatiossa. (Päijät-Häme osaamiskeskus Verso ja Pohjanmaan maakuntien päihdetyön kehittämisskeskus). Yhdellä alueella Pakka-toiminta on käynnistetty Terveystieteiden tutkimuskeskusten kuntayhtymän toimesta (Forssan seutu). Oulun seudulla kymmenen kunnan alueella Pakka-toimintaa on koordinoitu aluehallintoviraston alkoholiohjelman aluekoordinaattori.

Kaikki koordinaattorit kokevat saaneensa toimintavalmiudet esimiehiltään, yhdeksällä kahdestatoista on Pakka-toimintaan käytössään myös toimintarahaa. Koordinoinnin tukea ja onnistumista lisää se, että koordinaattorin taustayhteisö on tukenut Pakka-toimintaa ja erityisesti tarjonnan ehkäisyyn keskittymistä. Konsultaatioapua ja koulutusta ovat saaneet yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikki koordinaattorit. Lähes kaikilla koordinaattoreilla on lisäksi vahvat paikalliset ja alueelliset verkostot tukena. Pakka kehittäjäverkoston perustaminen THL alkoholiohjelmassa on ollut koordinaattoreille olennainen tuki, kehittäjäverkosto aloitti v. 2010 lopussa, työkokouksia on kahdesta neljään kertaa vuodessa.

Koordinaattoreiden työ pakkamallin tarjonnan ehkäisyssä ei ole ollut yksinkertaista, koska alkoholinelinkeinon kanssa työskentelyyn olevia rakenteita ei ollut ennen Pakkaa. Yli puolet koordinaattoreista ilmoittaa, että kahdesta - neljään vuoden Pakkatyön jälkeen luottamussuhde alkoholia myyvän elinkeinon, valvovien viranomaisten, ehkäisevää päihdetyötä tekevien tahojen ja yhteisön välille on vasta syntynyt tai syntyneessä. Viisi koordinaattoria vastaa, että luottamussuhdetta ei toistaiseksi ole muodostunut, huolimatta siitä, että alueilla on hyvin kehittyntä yhteistoimintaa elinkeinon ja valvonnan välillä. Luottamuksen syntyminen näyttää sekä viranomaisten,

elinkeinon että koordinaattoreiden vastauksissa hyvin yhtenevältä. Luottamusta pidetään tärkeänä yhteistyön ja toiminnan kehittymisen kannalta vaikkei sitä kaikilla alueilla koeta vielä saavutetun.

Yhteisömobilisaation syntyminen vaatii aikaa. Onnistuminen vaatii vaikutukseltaan tehokkaiden toimenpiteiden toteuttamista ja niiden seuranta. Enemmistö vastaajista ilmoittaa, että yhteisömobilisaatio ei ole vielä onnistunut. Vastauksiin vaikuttaa suurelta osin se, että noin kolmasosa tai vajaa puolet alueista on kyennyt käynnistämään Pakka-mallin kaikki osa-alueet kattavan toimintakokonaisuuden. Laajaa Pakka kokonaisuutta toteuttaneilla alueilla koetaan sekä luottamuksen että yhteisömobilisaation onnistuneen parhaiten. Mitä vähemmän pakkaelementtejä on ollut käytössä, sen vähäisemmässä määrin myös erilaisia tuloksia on koettu saavutetun. Toisaalta myös yksittäisille pakkatoiminnoille tuntuu löytyvän kannatusta.

”Toimintamalli on selkeä, voidaan ottaa yksittäisiä kortteja pakasta”
koordinaattori.

Pakka-toimintamallin työssä heikoimmaksi lenkiksi osoittautuu toiminnan seuranta, arviointi ja raportointi. Arviointia ja raportointia ilmoittaa kokoavansa vajaa puolet alueen toimijoista. Lähes kaikki koordinaattorit ilmoittavat kaipaavansa jatkossa konsultaatiota, työkaluja, materiaalia, vertaisverkostoa, tietoa ja pakka materiaalipankkia.

Pakan toimijatahojen mukaan saaminen

Koordinaattoreilta kysyttiin miten haasteellista viisi tärkeintä toimijatahoa on saada mukaan pakkamallin toteutukseen. Haastavimmiksi tahoiksi vastaajat nimesivät alkoholielinkeinon, lähes yhtä haastavana pidettiin paikallisen päätöksenteon ja kunnallisten viranhaltijoiden mukaan saamista ja sitouttamista. Kolmanneksi haastavana tahona koettiin kuntalaiset, nuoret ja vanhemmat. Median saaminen Pakka uutisointiin koettiin suhteellisen helpoksi. Mutkattomimmin yhteistyön kerrottiin sujuvan alkoholia valvovan poliisin ja alkoholitarkastuksen kanssa.

Kuva 5. Pakkaan osallistujien mukaan saaminen

Kysymys 5. Arvioi asteikolla 1 (helppo) -5 (haasteellisin) miten haasteellista on ollut saada mukaan pakkamallin toimijatahot. Vastaajien määrä: 11

	1 (helppo)	2	3	4	5 (haasteellinen)
Alkoholielinkeino	2	3	2	3	1
Valvontaviranomaiset (poliisi ja alkoholitarkastus)	6	3	2	0	0
Paikallinen päätöksenteko (luottamushenkilöt ja viranhaltijat)	3	3	1	3	1
Media	3	3	3	1	1
Kuntalaiset (erityisesti nuoret ja heidän vanhempansa)	2	1	5	3	0

Koordinaation ja pakkamallin työn juurtuminen on suuri haaste

Työn kehittämisvaihe sujuu seuduilla hyvin ja jopa erinomaisesti, koska käynnistämisen vaiheessa käytössä on työvoima ja hankerahoitus. Hankerahoituksen päätyttyä useimmat kunnat ovat päättäneet jatkaa hyväksi malliksi havaittua Pakka-toimintaa. Toimintaan on palkattu koordinaattori mutta toimintamäärärahoja ei ole seuduilla ollut mahdollista budjetoida. Pakkamallisen työn johtaminen, ohjaus ja rakenteet ovat myös ohentuneet välittömästi hankevaiheen jälkeen ja koordinaattori on jäänyt hyvän työmallin kanssa yksin.

Asiantuntevat koordinaattorit ovat pian yksinjäämisen kokemuksen jälkeen siirtyneet toisiin tehtäviin ja tilalle palkatut uudet työntekijät ja koordinaattorit eivät ole

välttämättä kokeneet mallia omakseen. Vaarana näissä tilanteissa on ollut, että uudet työntekijät ja koordinaattorit tukeutuvat perinteiseen ehkäisevän päihdetyön valistukselliseen nk. kysynnän ehkäisyyn toimintaan. Perinteinen ehkäisevä päihdetyö tunnetaan hieman paremmin ja se tyydyttää päätöksentekijöitä. Pakka kehittämistyö ja hyvät tulokset valuvat nopeasti unohduksiin. Pakka-toimintamallin toteuttamisessa avainsanoja ovat tieto, taito, vastuu, johtaminen ja paikallinen päätöksenteko.

”Hankkeen ja toiminnan osalta näyttää hyvältä, mutta rahaa ei ole vakinaistamiseen.” (koordinaattori)

Pakkaa monin tavoin koordinoituna

Oulun seudulla pakka-toimintamallin vastuun on ottanut aluehallintovirasto, aluekoordinaattori. Oulun seudulla pakka-toimintamallin työtä tekevät kuntien yhdyshenkilöt. Tarjontatyöryhmä toimii kysyntätyöryhmän yhteydessä, pakka-toimintamallia toteutetaan soveltuvien osien. Oulun haasteena on pakka-toimintamallin saaminen yhä enemmän paikalliseksi toiminnaksi ja fokuksiminen alkoholin saatavuuden ehkäisyyn. Oulussa on rohkeasti aloitettu laaja yhteistyö ja saatettu pakka-toimintamalli alueen tietoisuuteen.

Porin seudulla pakka-toiminnasta vastaa kaupungin perusturvatoimi. Porissa johtaminen ja toiminnan tavoitteet ovat selkeät.

Porin seudulla pakka-toimintamalli on toteutettu mittavasti ja laajasti. Tulokset ja toiminnan vaikuttavuus Porissa osoittavat, että toimintamallin kokonaisuuden haltuunotto ja toteuttaminen kannattaa. Toiminnan rahoitukseen ja koordinaatioon on panostettu. Porin Pakassa arvioidaan ja seurataan toiminnan onnistumista sekä edelleen kehitetään menetelmiä. Porin pakka-toimintamalli on tukenut myös muita seutuja käynnistysvaiheessa. Koordinaattori on levittänyt toimintaa maan muille alueilla. Porin pakan materiaali ja konsultaatio apu ovat edelleen toimijoiden käytettävissä.

Päijät-Hämeen alueella pakka-toimintamalli on sosiaalialan osaamiskeskus Verson hallinnoiman mieli-päihdetyön osa-alue. Päijät-Häme on onnistunut käynnistämään

alkoholin saatavuuden kysymyksiin keskittyneen pakka-toimintamallin työn laajalla alueella.

Salon seudulla pakka-toimintamallin työstä vastaa Salon kaupungin terveysterveystoiminta. Salolla on vahvat perinteet ehkäisevän työn tekemiseen. Salossa paikalliset rakenteet ja resursointi ovat kunnossa. Poliittinen päätöksenteko on vahvasti pakka-toiminnan ja ehkäisevän työn tukena. (LIITE

onnistunut

- pakkatoimintamallin useiden menetelmien käyttö, aktiivisimmilla alueilla koko pakan kokonaisuuden toteutus
- erilaisista organisaatioista toteutetun pakkatoiminnan yhdenmukainen ymmärrys
- pakkatoimintamallin vertaistuki = eri seutujen koordinaattorit ovat olleet edelleen muiden alueiden tukena käynnistämisyksityössä, nk. vetoketjumalli > innostuminen ja vihkiytyminen pakkamallin työhön

kehitettävää

- rahoituksesta päättäminen paikallisesti sekä käynnistämisen että vakinaistamisen vaiheessa, selkeät rahoitusmuodot Kaste / kunnat
- ehdotuksia, päätöksiä siitä, kuka tai mikä taho paikallisen alkoholipolitiikan Pakka-toimintamallista on vastuussa ja mihin se mahdollisesti tulevassa lainsäädännössä sijoittuu

5.2 Pysyvät rakenteet

Pakkatoiminnassa kuten ehkäisevän päihdetyön toiminnassa vaikeasti ratkaistava kysymys on tukirakenteet. Eri hallinnoissa työskentelevien toimijoiden välinen yhteistyö ei synny hetkessä eikä sitä ole yksinkertaista saada vakiintuneeksi rakenteeksi. Pakka-toimintamallin työssä tulee olla nimetyt vastuutoimijat paikallisella tasolla kuntaorganisaatioissa, aluehallintovirastossa, poliisitoimessa, alkoholielinkeinon tahoilla (Alko, vähittäiskauppa, ravintolaelinkeino), median taholla sekä toisen asteen oppilaitoksissa.

Pakka-toimintamalli paikallisella tasolla tarkoittaa konkreettisten toimintojen kokonaisuutta. Käytännön toiminnan koordinointi, resurssit ja työvoima sopivat hyvin kunnan tehtäväksi. Useat Pakka-toiminnan toteuttajat ja toiminnan kohteet ovat kunta organisaatiota laajemmalla toimintakentällä. Alkoholilainsäädännön valvonta ja alkoholia myyvä elinkeino eivät ole vakiintuneita tahoja kunnan verkostotoimijoiden yhteistyöverkostoissa. Tämä rajausta tulee ylittää, mikäli halutaan toteuttaa Pakka-toimenpiteitä.

Pakka-mallin työ tunnetaan tällä hetkellä yllättävän hyvin kaikissa edellä mainituissa hallinnon organisaatioissa. Edellä mainittujen tahojen strategioissa ja uusimmissa toimintasuunnitelmissa pakka on sisään kirjoitettu. Tämä antaa mahdollisuudet pakan laajalle organisaatiot ja eri hallinnon tasot ylittävälle rakenteelliselle yhteistyölle.

Pakan toimijahaastattelussa kartoitettiin paikallisia rakenteita ja niiden onnistumista lähinnä kuntaorganisaation näkökulmasta. Tarjontayöryhmä on perustettu suurimpaan osaan vastanneita alueita ja kuntia. Tarjontatyöryhmän kokoonpano ylittää hallinnon ja organisaatioiden rajat. Pakkatoiminta on kirjattu kunnissa useisiin strategioihin. Puolessa vastanneista alueista se on käsitelty kunnanvaltuustossa. Poliittisten päättäjien osallistuminen ja pakkatietoisuus koetaan edelleen seuduilla vähäiseksi. Kunnissa työn tuki ja johtaminen ovat vasta kehittymässä. Pakka-toiminnan aseman ja rakenteen parantaminen vaatii edelleen määrätietoista työtä. Rakennetta heikentää epäselvyys johtamisessa. Käytännön toiminnan rahoitus on sattumanvaraista ja vähäistä erityisesti käynnistysvaiheen jälkeisessä juurruttamisen vaiheessa.

Kuva 6. Pakan pysyvät rakenteet

Kysymys 6a. Paikallisen alkoholipolitiikan pysyvät rakenteet. Vastaajien määrä: 11

	Kyllä	Ei	Yhteensä
Pakkatoimintamalli on käsitelty kunnanvaltuusto/hallitus tasolla	6	5	11
Pakkatoimintamalli sisältyy yhteen tai useampaan kunnan strategiaan	5	5	10
Poliittisia päätöksentekijöitä/luottamushenkilöitä kuuluu pakkatyöryhmiin	2	7	9
Päätäjät ovat osallistuneet pakkaseminaareihin ja ovat osallisina pakkatoiminnassa tulevaisuudessakin	3	6	9
Pakkatoiminnasta vastaa ja sitä johtaa kunnan virkamiesjohto	4	5	9
Pakkatoimintaan on resursoitu vakituista henkilöstöä	4	5	9
Pakkatoimintaa kehitetään niin kutsutussa tarjontatyöryhmässä (alkoholielinkeino ja viranomaiset)	9	0	9

Alueet ovat erinomaisesti saaneet pakan viisi ydintoimijatahoa (kansalaiset, media, poliitikot, alkoholielinkeino, virallinen valvonta) toimintaan mukaan.

onnistunut

- johdon päätökset ja mandaatti pakkatoimintojen käynnistämiseksi
- valtakunnallinen informaatio-ohjaus ja THL:n alkoholiohjelmatus

kehitettävää

- kuntien vastuunotto toimintamallin jatkamisesta hankevaiheen jälkeen
- ehdotuksia, päätöksiä siitä, kuka tai mikä taho paikallisen alkoholipolitiikan, Pakka-toimintamallista on lopulta vastuussa ja miten raittiuslainsäädäntö ja alkoholilainsäädäntö tukevat sitä

6. Johtopäätökset ja jatkoehdotukset

Pakka-toimintamallin painopiste on ollut alkoholin saatavuutta rajoittavien, haittoja minivoivien alkoholilakien toimeenpanossa paikallistasolla. Toimintamallia on toteutettu kunta- seutu- ja aluetasolla alkoholi-ohjelmakauden 2008 - 2011 aikana. Kokemukset toimintamallin soveltuvuudesta erityyppisille alueille ovat osoittautuneet ennakoitua paremmin onnistuneiksi.

Pakkatoimintamallin etuna on sen selkeys ja suhteellisen mutkaton siirrettävyys. Mallin käyttöönotto on vaatinut onnistuakseen alueilla kunnallisen päätöksen toiminnan käynnistymisestä. Toimintaan on pitänyt varata rahoitus ja koordinaattori. Toimintamallin käytännön ohjeet ovat olleet käytettävissä vapaasti THL:n Alkoholiohjelman ja Neuvoa-antavien sivustoilla sekä syyskuun 2011 alkuun asti THL:n Pakka sivuilla. Aluehallintovirastojen aluekoordinaattorit ovat tukeneet mallin käyttöönottovaiheessa alueiden toimijoita. Käytännössä malli on siirtynyt alueelta toiselle pakassa aiemmin toimineiden innostuneiden koordinaattoreiden mestari- kisälli tyyllisen ohjauksen ja tuen voimin.

Vuosina 2008 - 2011 alkoholin kulutus on kaiken aikaa hienoisesti laskenut. Syynä alkoholin kulutuksen vähenemiseen alaikäisten keskuudessa voitaneen yhtenä selittävän tekijänä pitää laajasti maan eri alueille levinnyttä pakka-toimintamallia. Vastuullinen alkoholin myynti ja anniskelu veroinstrumentin lisäksi ovat tutkitusti tehokkaita keinoja alkoholin kulutuksen ja haittojen vähentämisessä. Alkoholilainsäädäntö ja valtakunnalliset alkoholipoliittiset linjaukset tukevat paikallisella tasolla tehtävää alkoholihaittojen ennaltaehkäisyn pakka-toimintamallin työtä. (Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2011, THL raportti 37/ 2011)

Ehkäisevä päihdetyö

koordinaatio

tarjonnan ehkäisy

alkoholilaki
tarjontatyöryhmä
alkoholielinkeino, viranomaiset
valvonta
yhteisö

kysynnän ehkäisy

raittiustyölaki
kysyntätyöryhmä
kunnan viranhaltijat, järjestötoimijat
valistus
yksilö

Pakka-toimintamallin työssä käytetään tarjonnan ja kysynnän ehkäisyn käsitteitä.

Tarjonnan ehkäisytyötä tukee alkoholilaki, kysynnän ehkäisyä raittiustyölaki. Työryhmät kootaan tehtäväkeskeisesti. Toimijat työryhmiin määrittyvät tehtävän ja tavoitteen mukaisesti. Tarjonnan ehkäisyn työssä fokus on valvonnan vahvistamisessa ja kysynnän ehkäisyssä tiedottamisen ja valistuksen vahvistamisessa. Kysynnän ehkäisy on työtä, jonka kohteena on yksilö, tarjonnan ehkäisyn työssä kohteena on yhteisö. Pakka-toimintamallin työ painottuu tarjonnan ehkäisyyn, jota kysynnän ehkäisy tukee.

Päätulos; pakkatoimintamalli on levinnyt laajalti maamme alueille, kuntiin ja kuntalaisten tietoisuuteen arkiseksi käytännöksi viranomaisten ja alkoholia myyvän elinkeinon työhön. Tulos on ennakoitua positiivisempi.

Pakka-toimintamalli on levinnyt pääkaupunkiseudulta Ouluun ulottuvalle alueelle. Alueet, joille pakka-toimintamallia on levitetty, käsittää noin kolmasosan maamme väestöstä. Voidaan ollaan tyytyväisiä toiminnan saamaan myönteiseen vastaanottoon ja väestön asenteeseen.

Pakka-toimintamallin leviämisen esteinä eivät näyttäisi olleen heikot tai kehitteillä olevat ehkäisevän päihdetyön kunnalliset rakenteet eikä myöskään kunnissa käynnissä oleva palvelurakennemuutos. Sitä vastoin juurtumisen kannalta selkeät kunnalliset ehkäisevän päihdetyön rakenteet takaavat työn jatkuvuuden alueilla. Pakka-toimintamallissa on ollut olennaista laaja yhteistyö paikallisten toimijoiden kesken. Painotus on pidetty tietoisesti alkoholin saatavuuteen liittyvien rajoittamis- ja valvontatoimien tehostamisessa, mikä on tuonut paikalliseen ehkäisevään päihdetyöhön uuden kiinnostavan näkökulman.

Pakkamalli sisältää konkreetteja toimia, se perustuu positiiviseen ja ratkaisukeskeiseen yhteistyöhön, jossa kaikilla toimijatahoilla on selkeät tehtävät ja tavoitteet. Pakkatoimintamalli on tuottanut nopeasti alueelle tietoisuutta ja tunnetta, että alkoholihaittoihin on yhteistyössä mahdollista vaikuttaa. Ehkäisevän päihdetyön rakenteiden tietoinen vahvistaminen valtakunnallisesti ja pakkatoimintamallin rakenteita yhdistävät toimenpiteet ovat yhdessä osaltaan olleet tukemassa laajaa päihdehaittojen ehkäisytyötä.

Pakka-toimintamallin työ sisältää itsessään rakenteita yhdistäviä elementtejä.

Pakkatoimintamallin työn leviämistä on tukenut ratkaisevasti kansallinen informaatio-ohjaus.

Informaatio-ohjaus on välittynyt Hallitusohjelman, Alkoholiohjelman, Terveyden edistämisen politiikkaohjelman, Lasten ja nuorten- hyvinvoinnin politiikkaohjelman sekä Kaste-ohjelman sekä sisäisen turvallisuuden ohjelman kautta kuntiin. Pakkatoimintamallin kuntatason työtä on edesauttanut ratkaisevasti Alkoholiohjelmakaudella 2008 -2011 rakennettu alkoholiohjelman aluekoordinaattori verkosto. Jokaisella kuudella maamme aluehallintoalueella on alkoholiohjelman aluekoordinaattori aluehallintovirastossa. Kuuden aluekoordinaattorin panos pakkatoimintamallin tiedon jakamisessa ja seutujen toiminnan käynnistämisen tukemisessa on ollut tärkeä. THL:n alkoholiohjelma on huolehtinut pakka-toimintamallin työn implementoinnista välittömästi pakan kehittämisvaiheen jälkeen vuonna 2008 sekä ottanut vastuun myöhemmin kunnissa työskentelevien pakka koordinaattoreiden työnohjauksesta ja tukemisesta perustamalla valtakunnallisen pakka kehittäjäverkoston vuoden 2010 lopussa.

Käytännössä alueiden kokeneet pakka-koordinaattorit ovat levittäneet pakan toimintatapoja uusille alueille, luennoineet, konsultoineet ja jakaneet työkaluja. Pakkatoiminnan tueksi on kehittynyt useita pakkakoulutuksia ja kursseja järjestäviä yksityisiä yrittäjiä, joita alkoholielinkeinin ammattiosaamisen koulutuksissa on ollut

mahdollista hyödyntää kaikkialla maassa. (Pakka- paikallinen alkoholipolitiikka-toimintamalli esite THL, 2010)

Sosiaali- ja terveysministeriön vahva ohjaus ja tuki pakka-mallin työlle ovat olleet ehdottoman arvokkaita. Lainsäädännön valmistelussa pakka-toiminnasta saadun tiedon hyödyntäminen ja lainlaatijoiden ja toimijatahojen dialoginen vuoropuhelu on mahdollistunut uusin tavoin.

Tämän raportin sivulla 8 todetaan, että pakkatoimintamallin kaikkia osa-alueita ja keinovalikoimaa on toteutettu laajasti ja viisaasti. Stenvallin ja Syväjärven kuvaus; data→informaatio-ohjaus→tietämys→viisaus vahvistaa osaltaan tieteellisestikin hyväksi todistetun informaatio-ohjauksen mahdollisuuden. Stenvallin ja Syväjärven mukaan viisaus voidaan nähdä tietoon perustuvana, hankittuna toimintana. He esittävätkin, että pitkälle vietyinä informaatio-ohjausta on kehitetty tietämyksen ja viisauden suuntaan.

Organisaatiot toimivat yhä enemmän tiedon varassa. Data edustaa tiedon ensimmäistä astetta, se on faktoja tapahtumista. Informaatiossa mukaan tulevat tulkinnat, merkitykset ja yhteydet ja sen viestin avulla muutetaan vastaanottajan havaintoja. Tietämys on kykyä tulkita kokemuksia, arvoja ja konteksteja. Vaativin tiedon laji on viisaus; tieto on tällöin kollektiivisesti jaettua ja sitä osataan sovittaa käytäntöön. (Stenvall & Syväjärvi 2006, 25)

Pakkatoimintamallin työssä voidaan nähdä yhteisesti saavutettua viisautta toiminnan käytännön työssä.

Alkoholin virallisessa ja epävirallisessa valvonnassa on onnistuttu

Pakkatoimintamallin selvityksessä nousee kaikilla alueilla kärkeen alkoholin virallinen ja epävirallinen valvonta ja siinä onnistuminen. Kaikilla vastanneilla kahdellatoista alueella pakkamallin tarjonnan ehkäisyn työssä avaintoimijoina ovat olleet pakkatoimintamallin työhön perehtyneet aktiiviset valvontaviranomaiset poliisista ja

alkoholitarkastuksesta. Viranomaistyöskentelyssä on kuitenkin edelleen alueellisia eroja. Kaikilla alueilla ei olla innokkaita kokeilemaan uusia työmalleja ja käytäntöjä, koska ne koetaan työmäärää lisäävinä ja ylimääräisinä.

Viranomaisten ja alkoholinmyynnin edustajien työskentely tapahtuu ylisektorisesti nk. tarjontatyöryhmässä. Tarjontatyöryhmä nimi tulee alkoholin tarjonnan vastuullisesta työstä. Alkoholin tarjonnasta vastaavat vähittäismyynti, Alko ja ravintolat. Tarjontatyöryhmän työskentelymallia pidetään kaikilla alueilla yhtenä toimivimmista pakkaelementeistä. Se on rakenteelta hallinnon ja organisaatioiden rajat ylittävää työskentelyä. Tarjontatyöryhmän mandaatti tai velvoitus on edelleen epäselvä johtuen osittain organisaatiot ja hallinnot ylittävästä toiminnasta.

Tiedetään, että hanke- ja verkostotyöskentelyn pohjalta perustetulta työryhmältä puuttuu viimekädessä minkään luottamuselimen antama mandaatti ja budjettivalta. (Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2011 s. 35). Tulevaisuudessa on mahdollista valtakunnallisesti organisoitua siten, että alkoholilain ennakoivalvonta ja ehkäisevä päihdetyö toteutuvat ja vahvistuvat saadessaan tukea ja toimintaoikeutuksen sekä velvoitteet eri organisaatioiden ja hallinnonalojen tahoilta.

Aluehallintovirastoissa toimivien pakka-toiminnasta aktivoituneiden tarkastajien ja poliisin sekä erityisesti puolueettoman pakkakoordinaattorin avulla alkoholin myyjät ja anniskeluravintolat on innostettu ottamaan heille kuuluva vastuu alkoholilain toteutuksesta. Yhteinen ymmärrys alkoholihaittojen vähenemisestä ja yleinen turvallisuuden ja hyvinvoinnin lisääntyminen palkitsee toimijoita. Tarjonnan ehkäisyssä yhteisön mukaan saaminen on vastaavasti tukenut alkoholielinkeinoa ja viranomaisia. Työjoukkoon on liittynyt lisää tahoja mm. kauppojen vartiointiliikkeiden ja ravintoloiden järjestyksenvalvojien yrityksiä sekä taksi- ja sairaankuljetusyrityksiä.

Valvira tukee ja ohjaa alueen alkoholihallintoa. Valvira on tukenut pakka-toimintamallin toteutumista mm. sähköisen alkoholilupien seutulausuntojärjestelmän luomisessa, ylläpitämisessä sekä jatkokehittämisessä. Valvira on myös pyrkinyt vaikuttamaan alkoholielinkeinon edunvalvontajärjestöihin, jotta ne suhtautuisivat myönteisesti pakka-toimintamalliin. Valvira on ilmaissut tahtonsa kirjoittaa pakka-toimintamalli alkoholin

valtakunnalliseen valvontaohjelmaan. Pakkamalli on mainittu nykyisessä valvontaohjelmassa 2011 - 2012. Valvontaohjelmassa pakka-toimintamallin työhön osallistumisen suositus on mainittu henkilöstö- ja taloudellisten resurssien puitteissa, mutta jää nykyisellään alkoholihallinnon vapaaehtoisen toiminnan varaan.

**Nuorten osallisuus rakentaa pakkatoimintamallin
kokonaisuutta ja yhteisöllisyyttä
Suuntana päihdehaitattomampi yhteiskunta**

Pakkamallin onnistumista selittää merkittävästi nuorten aikuisten ja nuorten teini-ikäisten osallistaminen monenlaisiin pakkatoimenpiteisiin. Nuoret ovat saaneet aidosti toimia prosessin kehittämisessä toteuttamalla alkoholin vähittäismyynnin ostokokeita, ravintoloiden asiakasarvioita, raportoimalla alkoholin haitoista ja valmistamalla erilaisia opinnäytetöitä. Alkoholilaki on alkanut elää nuorten aikuisten tietämyksessä ja toiminnassa. Nuorten asenteet alkoholiin ja päihteisiin sekä niiden aiheuttamiin haittoihin ovat tiukentumassa. Voidaan tehdä johtopäätös, että nuoret aikuiset ovat osaltaan käynnistämässä muutosta päihdehaitattomampaan yhteiskuntaan. Nuoret on otettu osaavina kansalaisina mukaan pakka-toimintamallin työhön ja nuorilla on ollut oikeasti vaikutusmahdollisuus itseään ja ympäristöään koskevaan hyvinvoinnin kehittämistyöhön.

Nuorten toimimista pakka-toimintamallissa tulee tulevaisuudessa tukea myös sosiaalisen median ja nuorten suurimpien järjestöjen yhteistyön keinoin.

Media ja yhteisö merkittävässä roolissa

Tiedottaminen on tärkeä osa pakkamallia. Yhteisön saaminen mukaan tapahtuu pitkälti median avulla. Aktiivisimmin pakkatoimintamallista ovat tiedottaneet maakuntalehdet ja paikallisradio. Koordinaattorit ja ylisektoriset pakkatoimijat ovat konkretisoineet oivallisesti pakan mediayhteistyön mallin yhteisötoiminnaksi.

Hieman yllättävää tiedottamisessa on ollut se, että siitä ovat pitäneet huolta useat tahot alueilla, vastuu tiedottamisesta ei ole ollut yksin koordinaattorilla. Tämä selittynee sillä,

että pakkatoimintamalli on ylisektorista ja siksi myös tiedottaminen tapahtuu yli sektoreiden hajautetusti. Yllättävää on myös se, että vastaajat eivät koe hajautetussa tiedottamisessa mitään ongelmaa tai sekaannusta. Tiedottamisen koetaan onnistuneen tavoitteen mukaisesti.

Kansalaisilla tulee olla vastavuoroinen mahdollisuus vaikuttaa päihdehaittoihin. Pakkamallin työssä on vasta aluillaan sähköisen palautevälineen organisointi. Kokemusta sähköisestä palautevälineestä on, mutta sen edelleen kehittämiselle ja kattavuudelle riittää haastetta. Kansalaispalaute toimii sekä epävirallisen valvonnan että virallisen valvonnan tukena.

Onnistuminen vaatii koordinaattorin ja toimintarakenteet

Koordinoinnin merkitys Pakka-toimintamallissa on ratkaisevan tärkeä. Pakkamallin ylisektorinen toiminta vaatii onnistuakseen kunnan, seutukunnan, kehittämiskeskuksen, terveydenhuollon kuntayhtymän, aluehallintoviraston tai jonkun muun vastuuorganisaation tuen sekä koordinointiin valitun päätoimisen henkilön, joka on saanut toimintamandaatin poliittisilta päättäjiltä ja lisäksi työnjohdosta vastaa toteuttavan organisaation esimies. Näillä edellytyksin pakkatoimintamallilla on lähtötason mahdollisuudet.

Positiivista koordinoinnin osalta on valtakunnallisen kehittäjäverkoston työhohjauksen ja vertaistuen mahdollistuminen sekä koordinaattoreiden innostunut tuen vastaanottaminen ja osallistuminen. Työkaluja, materiaalia ja konsultaatiota kaivataan yleisesti.

Vastauksista käy vahvasti esiin, että pakkaa toteuttaneilla 12 alueella on koordinointi hoidettu vähintään hyvin ja suurimmaksi osaksi erinomaisesti. Koordinaation pulmaksi osoittautuu juurtumisvaihe, jolloin toiminnasta katoaa rahoitus, esimiestuki ja toimintaedellytysten hiipuessa myös toimijaverkosto haurastuu. Koordinaattoreiden vaihtuvuus on seurausta toimintaedellytysten kaventumisesta. Ymmärrys ja into pakkatoiminnan jatkamistyöhön näyttävät jäävän sattumanvaraisiksi. Tämän kaltainen ongelma on hankkeissa kehitetylle toiminnalle ominaista. Hyvä tahto ei riitä toiminnan vakiintumiseen. Siihen tulee tietoisesti panostaa. Juurtumisen heikkoudessa on

surullista se, että mittavia hankerahoja ja henkilöresursseja on käytetty kehittämistyöhön, mutta vaikuttaviin ja kuntien talousvaroja säästäviä toimenpiteitä ei kyetä toteuttamaan siinä vaiheessa, kun ne olisivat kehittämistyön tuloksena valmiita käyttöön. Ongelmana on myös se, että vanhoista toimintatavoista ei kyetä luopumaan. Kuntien rahoitus ohjautuu vuosikymmeniä käytössä olleisiin toimintoihin, usein toimimattomien ja vaikutukseltaan heikkojen työkäytäntöjen ylläpitämiseen.

Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2011 - vasta ilmestyneestä julkaisusta selviää, että ehkäisevän päihdetyön kehittämisessä on keskitytty erityisesti alkoholihaittojen tehokkaan ehkäisyn mahdollistavien toimintarakenteiden luomiseen alueelliselle ja paikalliselle tasolle. Kunta ja seutuhallinnon toimijoiden, eri viranomaistahojen, alkoholia myyvän ja anniskelevan elinkeinon sekä yhteisön ja kansalaisten tulee olla mukana koordinoitussa työssä. Toimijoiden on syytä yli sektori- ja organisaatorajojen olla tietoisia toiminnan sisällöstä ja rakenteista. Ehkäisevän työn onnistumisen haastetta on lisännyt vuonna 2005 käynnistetty kunta- ja palvelurakenne uudistus. (Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2011, THL raportti 37/ 2011)

Mielenkiintoiseksi palkan onnistumisen tekee se, että toimintaa on organisoitu ja toteutettu neljän erilaisen vastuuorganisaation toimesta. (kunta, kehittämis- ja osaamiskeskus, terveydenhuollon kuntayhtymä, aluehallintovirasto). Organisaatiosta riippumatta työ on onnistunut yhtenevästi, pakkatavoitteiden mukaisesti.

Pakkamallin työssä seuranta, arviointi ja toiminnan raportointi vaativat edelleen runsaasti kehittämistä. Syynä arvioinnin ja seurannan puutteisiin on osaltaan juurtumisvaiheen heikkous.

**Pakka-toimintamalli toimii parhaiten
laajasti toteutettuna ja tehokkaasti koordinoituna
alkoholielinkeino- viranomaiset – media – kansalaiset - poliittiset päättäjät**

Raportin tuloksista on pääteltävissä, että pakka-toimintamalli toimii parhaiten laajasti toteutettuna. On ratkaistava miten työ ja vastuut jaetaan sekä miten laki ja asetukset tukevat pakkamallin toteutumista ylisektorisena.

Kuva 7. Pakka-toimintamallin vastuut

Jatkoehdotukset

Pakka-toimintamallin rakenne ja vastuutahojen tehtävät

PAKKA -TOIMINTAMALLIN RAKENNE - TYÖNJAKO JA VASTUUT	
<p>Kunta vastuu seutu- ja kunta koordinaattorin palkkaamisesta ja toiminnan rahoituksesta, pakka-toimintamalli kirjattuna kaikkiin tärkeimpiin kuntastrategioihin vastuu käytännön toimenpiteistä ja johtamisesta alkoholi, tupakka ja rahapelit soveltuvat hyvin toteutettavaksi pakkatoimintamallin työmenetelmin</p>	<p>AVI ja Poliisihallinto vastuu pakka-toimintamallin toteutumisesta alkoholilain valvonnan osalta (alkoholihallinto, poliisi) vastuu pakkatoiminnan alueellisesta informaatio-ohjauksesta ja ehkäisevän päihdetyön kuntatoiminnan tukemisesta (AVI:n alkoholiohjelman aluekoordinaatio)</p>
<p>Valvira vastuu alkoholihallinnon ohjaus ja tukitehtävästä erityisesti alkoholin ennakkovalvonnassa >(pakkamallin työ) vastuu kansalaisvaikuttamisen sähköisten välineiden kehittämisestä (seudun alkoholilupalausunto käytäntö)</p>	<p>Alko Oy, PTY ry, MaRa Ry vastuu alkoholin myynnin ja anniskelun omavalvonnan osaamisen kehittämisestä sekä osallistuminen pakka-toimintamallin kehittämistyöhön yhdessä valvontaviranomaisten ja eri organisaatioissa koordinoinnista vastaavien toimijoiden kanssa vastuu tupakka- ja rahapelaamisesta (PTY)</p>
<p>THL, alkoholiohjelma vastuu valtakunnallisesta pakka kehittämistyöstä, valtakunnallisesta pakka kehittäjäverkostosta tuki aluekoordinaatiolle, tiedon tuottaminen, materiaalin tuottaminen alkoholi, tupakka ja rahapelaamisesta tutkijayhteistyön tuki tuki alkoholitutkimuksen taholta</p>	<p>STM ylin vastuu, ohjausvalta ja lainsäädäntövalta alkoholipoliittisessa työssä lainsäädäntö alkoholilain, raittiustyölaiksi, pakka painotukset tuleviin lakeihin tupakka, alkoholi ja rahapelaaminen yhteneviksi pakkakäytännöiksi alueilla</p>

Pakka-toiminnan koordinointi soveltuu parhaiten kunnan ehkäisevään päihdetyöhön, sosiaali- terveys tai sivistystoimien vastuualueille. Kunnalla on raittiustyölain (828/1982) mukainen vastuu ehkäisevästä päihdetyöstä. Pakka-toimintamallin työ on ylisektorista ja osa toimenpiteistä ja vastuista on kunta organisaation ulkopuolella. Pakkatoiminnan ylisektorisuuden tiedostaminen on tärkeää työn onnistumisen kannalta. Pakka-mallin työn koordinoinnin erilaiset organisaatiot ovat mahdollisia jaetun vastuun keinoin.

AVI:n alkoholihallinto ja poliisi yhdessä valvovat alkoholilain toteutumisesta alueellaan. Alkoholielinkeinon kanssa tehtävän yhteistyön koordinointi onnistuu parhaiten kuntakoordinaattorin, alkoholitarkastajien ja poliisin yhteistyönä. Pakkatoimintamallissa esim. tarjontatyöryhmän vastuutahona ja valvonnan substanssin hallitsevana toimijana voi hyvin olla alkoholihallinto yhdessä poliisin ja kunnan koordinaattorin kanssa. AVI:n Alkoholiohjelman aluekoordinaattoreiden vastuulla Pakka-toimintamallissa on vastavuoroinen tiedottaminen, materiaali ja tuki kuntien koordinaatiosta vastaaville tahoille.

Valvira ohjaa AVI:n alkoholihallinnon työtä esim. ohjaamalla ja velvoittamalla Aveja STM:n tulossopimusten mukaisesti ottamaan käyttöön Pakka-toimintamallin työkäytännöt yhdenmukaisesti maan eri alueilla.

Ennakkovalvonnan tueksi on kehitteillä kansalaisia ja ympäristön kantoja kartoittava sähköinen lupalausuntoväline, jota valmistelevat Valvira, AVI, THL ja STM yhteistyönä.

THL:n alkoholiohjelmatyö koordinoi valtakunnallisesti pakka kehittäjäverkoston työtä sekä informaatio-ohjaa koko maan ehkäisevää päihdetyötä.

Pakka-toimintamallin soveltuu erinomaisesti tupakan- ja rahapelien aiheuttamien haittojen ennaltaehkäisytyöhön. Alkoholit, tupakka ja rahapelit on suositeltavaa liittää yhteen mm. ikärajavaltaviksi tuotteiksi saatavuuden ja tarjonnan ehkäisytyössä. Tällä hetkellä niitä valvovat eri viranomaistahot.

Alkoholielinkeinon tahot (Alko, PTY ja MaRa) vastaavat omavalvonnasta, henkilöstön koulutuksesta ja vastuullisuudesta mm. myyjäpassikoulutuksesta ja myyjäpassitestistä.

Koordinaatio

- Pakkatoiminta tarvitsee alueelle päätoimisen koordinaattorin
- Kunnat ovat hyvä taustayhteisö koordinoinnille, tehtävistä ja vastuista osa ulottuu ylisektorisen toimijaympäristön hoidettavaksi
- Suositeltavinta on toteuttaa laajaa pakkatoiminnan kokonaisuutta
- Pakka koordinaation vertaistuen ja "vetoketjumallin" edelleen kehittäminen
- Rahoituksesta tulee päättää selkeästi hanke- ja juurtumisvaiheiden osalta jo toiminnan käynnistämisen vaiheessa. Kasterahoituksen ohjaus

- Kuntapäätäjien ja vastuuvirkamiesten pakkaseminaarit, ohjauskirjeet ja tuki

Valvonta (virallinen ja epävirallinen)

- Ennakkovalvontaan sähköinen lupalausuntoväline maan kattavaksi järjestelmäksi
- Ikärajavaalvottavien tuotteiden (tupakka, alkoholi, pelit) iän tarkistamiseen oikeudet tarkastajille ja kauppojen vartijoille, oikeus tarkastukseen ikäraجاتuotteiden välittämistilanteissa esim. kauppojen piholla (poliisia on vaikea saada akuutteihin tilanteisiin)
- Vartiointiliikkeiden välisen yhteistyön, kauppakeskusten myymälöiden välisen yhteistyön edelleen kehittäminen ja saattaminen valtakunnallisesti yhteneväksi toimintatavaksi
- Kansalaisjärjestöjen, erityisesti urheiluseurojen ja niiden lajiliittojen päätös alkoholin myynnin tarpeellisuudesta urheilutilaisuuksissa > lapset ja nuoret

Yhteisö

- Mediatyön kehittäminen, kehitettävä edelleen sosiaalisen median käyttöä huomioiden erityisesti nuoret aikuiset ja oppilaitokset
- Kansalaisen palautekanava kuntien sivustoille esim. ”anna palautetta alkoholin ja tupakan myynnistä ja rahapelien ikärajavaalvonnasta, lain toteutumisesta ”
- Ostokokeet havahduttamaan ja motivoimaan yhteisötason muutosta Ostokokeiden toisto mahdollistaa toiminnan muutoksen seurannan ja arvioinnin Ostokokeet kehitetty THL:ssä tutkijoiden ja kehittäjien yhteistyönä työmalliksi, jota toteuttamalla on mahdollista paikallisesti koota luotettavaa tietoa alkoholin myynnin tilanteesta, toisen - ja korkea-asteen oppilaitosyhteistyönä toteutetut ostokokeet osallistavat nuoret aikuiset ja perehdyttävät sosiaali- terveys ja sivistystoimen tulevat ammattilaiset alkoholilain tuntemiseen

Elinkeino

- Ostokokeet mahdollista toteuttaa kauppa- ja ravintolaketjujen omavalvonnassa lumeostoina (mystery shopping), joita liiketoiminnan laadun tarkkailussa nykyiselläänkin hyödynnetään.

- Ravintoloiden ja kauppojen valtakunnallinen ketjujohto ja valtakunnalliset pakkatoimijat yhteistyössä vai paikalliset yrittäjät ja paikalliset pakkatoimijat yhteistyössä – paikalliset yrittäjät kokevat epäselvyyttä toimintamandaatissa
- Alkoholin valvontaan yhtenevät linjat ja käytännöt koko maahan
- Kehittämishaasteena vähittäiskaupan ja ravintolaelinkeidon paikallinen yhteistyö
- Alkoholittomien juomien valikoimaa ravintoloihin, suositusta ja ohjausta lisätä niitä
- Myyjäpassi on hyvä, koulutusmateriaalin päivitystarve, kassojen ja tarjoilijoiden säännöllinen koulutus yrityksiin toimesta tai vaihtoehtoisesti pakka-toimintamenetelmään sisältyvänä yhteistyönä erityisesti pakka-toimintamallin kehittämistyön vaiheessa alueilla
- Oikeus käyttää Kaste rahoitusta pakka koulutuksissa

THL alkoholi-ohjelmatyö

- Tietoa tutkimuksesta ja alkoholioloista kuntalaisten saataville, tieto-ohjausta, tukea

Lain valmistelutyö

- Alkoholilain kokonaisuus (tuonti, myynti, anniskelu)
- Alkoholin valvonta, toimijat kaipaavat puuttumisoikeuksia
- Raittiustyölain mukainen toimielin kunta/hanketoimielimet/pakka tarjontaryhmä, mandaatti ehkäisevän päihdetyön kysyntä/tarjontatyöryhmille
- Ikärajatuotteiden valvonta yhteneväksi, viranomaistyönjaon ratkaiseminen
- Kassajärjestelmän yhdenmukaistaminen siten, että ikärajatuotteiden valvontaa tehostava kassatoiminto ”tarkista ostajan ikä” määritetään pakolliseksi alkoholia, tupakkaa ja pelejä myyvissä liikkeissä
- Alkoholielinkeidon omavalvonnan lakisääteisyys vahvistaminen
- Nuorten ja aikuisten sosiaalisessa mediassa sopimien joukkokokoonantumisia säätelevän lainsäädännön tarkistus, erityisesti päihteiden käyttö ei virallisissa kokoonnutumisissa

Lähteet

Engeström, Yrjö: *Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä*. Tampere: Vastapaino, 2004. ISBN 951-768-158-5.

Ehkäisevä päihdetyö peruspalveluissa, opas kunnan ehkäisevään päihdetyöhön THL alkoholiohjelma julkaisu 2010

Ehkäisy ja hoito. Laadukkaan päihdetyön kokonaisuus 2007 Helsinki, Stakes

Babor, Thomas. ym. (2010) *Alcohol: No Ordinary Commodity*. Research and Public Policy. Oxford Medical Publications. Oxford: Oxford University Press.

Holder, Harold (1998) *Alcohol and the Community: A Systems Approach to Prevention*. Cambridge: Cambridge University Press.

Holmila, Marja, Warpenius, Katariina, Warsell, Leena, Kesänen, Minna & Tamminen, Irmeli (2009) Paikallinen alkoholipolitiikka Pakka-hankkeen loppuraportti. THL Raportti 5/2009. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Holmila Marja, Karlsson Thomas, Warpenius Katariina Controlling teenagers drinking: Effects of a community-based prevention project. *Journal of Substance Use* 2010; 15 (3):201-14

Kassahenkilön ikärajaopas, Päivittäistavarakaupan yhdistys ry jäsenyhdistyksineen

Kiijärvi-Pihkala, Marja , Alkoholiohjelman aluekoordinaatio paikallisen työn tukena Alkoholiohjelman 2008–2011 väliarviointi 14 / 2010 THL avauksia sarja

Mieskolainen, Juha, Kesänen, Minna (2010) Yhteisöt ja ehkäisevä päihdetyö, kehittämisraportti 2/2010 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston julkaisu

Omavalvonta ravintolassa, anniskelu; MaRa ry ohjekansio ravintoloille, Restamark Oy, www.mara.fi

Strand, Teija ja terveyden ja hyvinvoinninlaitos, Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2011 Missä mennään, minne haluamme? raportti 37/2011 THL, Juvenes Print –Tampereen yliopistopaino Oy Tampere

THL, Paikallinen alkoholipolitiikka –toimintamalli, esite 2011, Alkoholiohjelma

Treno, Adrew & Holder, Harold (2004) Prevention at the Local Level. In Heather, N. and Stockwell, T. (eds.): *The Essential Handbook of Treatment and Prevention of Alcohol Problems*. The Atrium, Southern Gate, Chichester, West Sussex: John Wiley & Sons, Ltd.,

Wallin, Eva (2004) Responsible Beverage Service. Effects of a Community Action Project. Stockholm: Karolinska Institutet

Warpenius, Katariina, Holmila, Marja, Mustonen, Heli. Effects of a community intervention to reduce the serving of alcohol to intoxicated patrons. *Addiction* 2010; 105: 1032-40

Warsell, Leena, Tenkanen, Tuomas, Yhdysenkilöverkostosta seutujen päihdetyöhön THl raportti 30/2

Liitteet

Liite 1. Pakka-toimintamallin kartoitus syksy 2011

Liite 2. Valvontaviranomaisen (alkoholitarkastajat ja poliisit) osallistuminen Pakka-toimintamallin työhön

Liite 3. Vastuullisen alkoholin myynnin ja anniskelun kehittäminen

Liite 4. Yhteisömobilisaatio ja media

Liite 5. Koordinaattoreiden itsearviointi

Liite 6. Webropol-kyselyt.

Liite 1. Pakka-toimintamallin kartoitus syksy 2011

Kohdeseutujen koordinaattoritahot

Helsinki	Riitta Simoila
Vantaa	Tiina Hörkkö / Minna Lindqvist
Espoo	Elina Savola
Järvenpää	Jouni Vastamäki
Hämeenlinna	Mira Roine
Päijät-Häme	Susanna Leimio-Reijonen
Forssa	Tarja Nurmi-Niemelä / Anna Kenni-Laitinen
Kouvola	Pertti Laakkonen
Kotka	Anne Heikkilä
Pori	Matti Järvinen / Sari Ilvonen
Jyväskylä	Anneli Virtanen / Minna Kesänen
Salo	Katja Marjanen
Turku	Tiina Heimo
Kokkola	Saara Lång
Tampere	Matti Mäkelä / Riitta Forslund/ Johanna Riippi
Naantali	Minna Suikkanen
Oulu	Raija Fors/ Sirpa Rytty/ Veli-Matti Hietikko

Pakkatoimintamallin haastateltavat viranomaistahot, alkoholitarkastajat /poliisit

Helsinki	Hely Renström
Vantaa	Pirkko Lamminpää
	Jarmo Ojala
	Tanja Martikainen
Järvenpää	Jarmo Castren
	Jari Mäkinieimi
Hämeenlinna	Irja Haljoki
	Pekka Laitinen
	Kari Pitkänen
Päijät-Häme	Timo Komonen
	Vesa Okkola
Forssa	Riku-Matti Lehikoinen
	Sirkku Nurmi
Kouvola	Markus Leivonen
Pori	Heikki Mäki
	Reima Lajunen
	Tuomo Katajisto
	Hans Vuoti
Jyväskylä	Anneli Virtanen
	Tuomo Viitaniemi
	Olli Hurtta
Salo	Mikael Luukanen
	Stephan Sundqvist

Kokkola	Esa Pihlajamäki
	Lars Mattsson
Tampere	Eero-Mikael Aromaa
Oulu	Lauri Seppänen
	Pasi Rissanen
	Antti Kujala
	Arto Autio

Pakkatoimintamallin Valviran tahon edustajien haastattelu

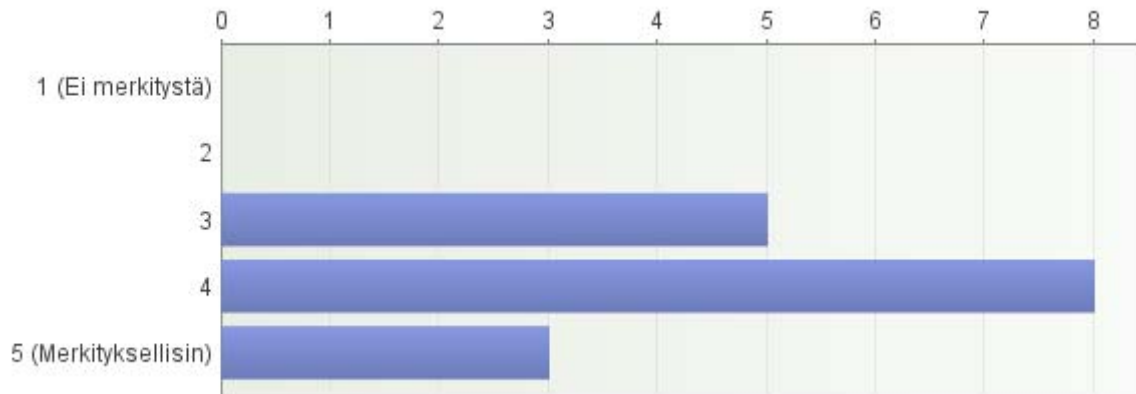
Satu Räsänen
Juuso Nieminen

Pakkatoimintamallin Alkoholielinkeidon tahon edustajien ryhmäteemahaastattelu

Alko	Maritta Isoaho
PTY ry	Ilkka Nieminen
MaRa ry	Kai Massa
Ravintolayrittäjä	Lauri Turtola
Prisma Hämeenlinna	Sari Kitinprami
Alko Tiiriö	Pentti Kulla

Liite 2. Valvontaviranomaiten (alkoholitarkastajat ja poliisit) osallistuminen Pakka-toimintamallin työhön

Kysymys 4. Miten merkitykselliseksi koet alkoholitarkastuksen/ poliisin osuuden pakkatoimintamallin mukaisessa työssä alkoholihaittojen ehkäisyn tuloksellisuuden suhteen asteikolla 1 - 5 (5 on merkityksellisin) Vastaajien määrä: 16

Liite 3. Vastuullisen alkoholin myynnin ja anniskelun kehittäminen

Pakkakysely asiantuntijoille

Kysymys 2a. Vastuullisen alkoholin myynnin ja anniskelun kehittäminen

Vastaajien määrä: 13

	Kyllä	Ei	Yhteensä
Seudulla on tehty vähittäismyynnin ostokokeita	8	4	12
Asiakkaat ovat arvioineet seudun ravintoloita	5	8	13
Seudulla toimii tarjontatyöryhmä, jossa on edustettuna elinkeino, viranomaiset ja avaintoimijat	10	3	13
Vähittäiskauppa on kouluttanut henkilöstöään hankalien myyntitilanteiden hoitoon	8	4	12
Seudulla on ollut alkoholin tehovalvontaa viranomaisyhteistyönä	10	2	12
Valvonnassa on erityisesti huomioitu alkoholin ikäraja- ja välittäminen	12	0	12
Ikäraja- ja valvontatuotteiden valvontaan osallistuvat myös kauppojen vartiointiliikkeet	7	5	12
Seudulla on toteutettu kanpanjoita alkoholilain toteuttamiseksi	13	0	13
Alkoholilupien käsittelyn tueksi kerätään alueen toimijoiden lausunto	2	8	10
Elinkeinoelämä on itsenäisesti ideoinut uusia toimenpiteitä omavalvontaan	5	5	10
Alkoholielinkeinoa on palkittu vastuullisesta toiminnasta	4	7	11

Liite 4. Yhteisömobilisaatio ja media

Pakkakysely asiantuntijoille

Kysymys 4a. Yhteisömobilisaatio ja media

Vastaajien määrä: 13

	Kyllä	Ei	Yhteensä
Toimintamallista on tiedotettu paikallismediassa	12	0	12
Yhteisölle on järjestetty avoimia seminaareja ja keskustelufoorumeita	6	5	11
Paikallinen tieto ja tutkimus alkoholioloista on saatettu säännöllisesti kansalaisten tietoon	7	3	10
Kuntalaisilla on käytössään sähköinen palautekanava ympäristön alkoholihaitoista	1	9	10
Pakkatoimintamallin tiedottamisessa on hyödynnetty erilaisia yleisötapahtumia	9	2	11
Mediaa on palkittu vastuullisesta alkoholipoliittisesta uutisoinnista	2	8	10

Liite 5. Koordinaattoreiden itsearviointi

Pakkakysely asiantuntijoille

Koordinaatio (koordinaattorin arvio)

Vastaajien määrä: 12

	Kyllä	Ei	Yhteensä
Olen saanut työnantajaltani/alueeni johdolta valtuudet toimia pakka kehittämistyössä	11	0	11
Käytössäni on rahalliset resurssit pakkatyöhön	9	2	11
Painotan tarjonnan ehkäisyä	9	2	11
Osallistun lisäksi kysynnän ehkäisyyn toimiin ja työryhmiin	11	0	11
Koen, että taustayhteisöni tukee ehkäisevän päihdetyön tekemistä ja siinä tarjonnan ehkäisyä	11	0	11
Rakenteet alkoholielinkeinon kanssa toimimiseen olivat ennen työn aloittamista olemassa	3	8	11
Olen pakkatoimintamallin tiedottaja ja edustaja alueellani	7	3	10
Olen saanut konsultaatioapua ja koulutusta pakkatoimintamallin työhön	10	1	11
Toimin alueellisissa pakkamallin toimijaverkostoissa	8	3	11
Olen tiedottanut ja levittänyt pakkatoimintamallia alueeni ulkopuolelle	7	4	11
Koen, että alueeni elinkeinoelämän, valvovien viranomaisten ja seudun toimijoiden välille on muodostunut luottamussuhde ja yhdessä hyväksytyt toimintatavat alkoholihaittojen vähentämiseksi.	6	5	11
Koen, että pakkatyömallin yhteisömobilisaatio on alueellani onnistunut.	5	7	12
Kokoan seurantaan pakkatoiminnasta	5	7	12
Käytän seurannan indikaattoreita, mitä	4	8	12
Kokoan pakkatoiminnan vuosiraportin	5	7	12
Kaipaen koordinaattorina koulutusta, konsultaatioapua, työkaluja ja materiaalia, mitä ja minkälaista?	9	1	10

Liite 8

Alue tai Kunta	Koordinoinnin taustayhteisö	Resurssit	Sisältö	Toimijat (1. helppo saada mukaan -5 vaikea saada mukaan)	Vahvuudet	Heikkoudet
Oulun seutu (9 kuntaa) asukkaita 109.000	Pohjois-Suomen aluehallintovirasto Koordinaatiostuu alueen alkoholi-ohjelman aluekoordinaattorilla	Ei erillisrahoitusta, työ tehdään kuntien perustyönä Verkostomainen koordinaatiotuki = (Pakkakoordinaattorit vierailleet luennoimassa ja auttaneet käynnistysvaiheessa tarjoamalla työkaluja ja materiaaleja esim. Porin Pakka) Kansallinen informaatio-ohjaus THL pakkakehittäjäverkosto	Toiminnassa on keskitytty ensisijaisesti alkoholin välittämisen ehkäisyyn nuorille, yhteistyöhön saatu mukaan vähittäiskauppa ja Alko. Tarjonta ja kysyntäryhmä toimivat yhdessä. Nuoret ja perheet ovat olleet toiminnassa mukana, eivät toistaiseksi kovin laajasti. Mediatyö ja yhteisömobilisaatio käynnistetty, ei laajasti. Koordinoinnissa on onnistuttu saamaan kuitenkin mukaan laaja joukko kuntien toimijoita Oulun seudulta, joiden toimesta toimenpiteet käynnistyneet kunnissa. Kysynnän ja tarjonnan ehkäisy on yhdistetty.	1. valvontaviranomaiset 2. poliittiset päättäjät 3. media 4. kuntalaiset 5. alkoholielinkeino Tarjonta; valvontaviranomaiset poliisi ja alkoholitarkastajat, alkoholielinkeino, ammattikorkeakoulut Kysyntä; kuntien ehkäisevä päihdetyö, nuoriso- sosiaali-terveys- ja sivistystoimet	Pakka-toimintamallin mukaisesti on pyritty saamaan ja saatu mukaan *markkinat *viranomaiset *media *kansat *poliittinen päätöksenteko toimiva tarjontaryhmä, jossa yhdistettynä kysynnän ehkäisy	Pakka -toiminnan poliittinen päätös kuntatasoilla puuttuu, samoin strategiakirjaukset pakkatoiminnasta kuntien päihdehyvinvointi ym. strategioissa, päättäjät ja kuntajohto eivät ole toistaiseksi aktivoituneet Pakka-toimintamallista on kyetty kokeilemaan osia, ei koko pakkaa > tulokset jäävät osaltaan heikommiksi Kun kysynnän ja tarjonnan työ on yhdistetty, vaarana saattaa olla perinteisten ehkäisevien päihdetyön toimien painotus ja toteuttaminen esim. kampanjointi, jolloin alkoholin saatavuuden ehkäisyn työ jää toissijaiseksi
Porin seutu (perusturvan yhteistoiminta-alue) asukkaita 102.500 (5kuntaa)	Porin kaupunki, perusturvatyö Koordinaatiostuu psykososiaalisten palveluiden päällikkö ja pakkakoordinaattori	Länsi 2012, Kaste-ohjelman osahanke rahoitus rahoitus on kattanut kokoaikaisen koordinaattorin palkkauksen ja mittavan pakkatoiminnan toteuttamisen Verkostomainen	Porissa on toteutettu pakkatoimintamallin kaikkia osia ja menetelmiä sekä jalostettu niitä edelleen. Porissa on paneuduttu erityisen hyvin alkoholielinkeinon kanssa tehtävään	Porissa avaintoimijat helposta – vaikeaan mukaan saaminen; 1. alkoholielinkeino 2. valvontaviranomaiset 3. kuntalaiset 4. media 5. poliittiset päättäjät Porin tarjontaryhmässä on erittäin kattava	Pakka-toimintamallin mukaisesti Porissa on saatu toimintaan kaikki tahot *markkinat *viranomaiset *media *kansat *poliittinen päätöksenteko Porin	Uhkana Porin pakassa on kunnallisen rahoituksen puuttuminen jatkossa ja koordinaattorin työn katkeaminen. Porin pakassa ei ole erityisiä heikkouksia.

		<p>koordinaatituki = (Pakkakoordinaatit vierailleet luennoimassa ja auttaneet käynnistysvaiheessa tarjoamalla työkaluja ja materiaaleja esim. Hämeenlinnan ja Jyväskylän pakka-kehittämistyön asiantuntijat käytettävissä)</p> <p>Kansallinen informaatio-ohjaus THL pakkakehittäjäverkosto</p>	<p>työhön koko elinkeino mukaan lukien. Koordinoinnissa Kaikki tärkeät pakan toimijatahot on saatu työhön mukaan, samoin kunnalliset päättäjät ja viranhaltijat, media, kansalaiset. Pori on ainoa alue, jossa pakkatoiminnan onnistumisia on pystytty seuraamaan ja arvioimaan tuottamalla paikallista tutkimusta mm. toistamalla alkoholin ostokokeet. Porissa toiminta on raportoitu vuosittain.</p>	<p>kokoonpano alkoholielinkeinon toimijoita, tärkeimmät valvontaviranomaiset, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori ja tarvittaessa eri tahojen asiantuntijajäseniä</p> <p>Tarjontatyöryhmän työskentely on ollut aktiivista, tavoitehakuista, säännöllistä, innostunutta ja tuloksia tuottavaa</p> <p>Kysynnän ehkäisyyn työryhmien kanssa yhteistyö on fokusoitunut alkoholin saatavuuden ehkäisyyn, kysynnän ehkäisy on tukenut pakka-toimintamallin mukaisesti tarjontatyöryhmän tavoitteiden saavuttamista</p>	<p>vahvuutena on Pakka-toimintamallin kokonaisuuden ymmärtäminen ja koko pakka-toimintamallin toteuttaminen</p> <p>Porin pakan käynnistäminen ja johtaminen on ollut selkeää ja tavoitteellista</p> <p>Porissa on saatu tuloksia mm. ostokokeiden tulos osoittaa, että ikärajavalvonta kaupoissa on tehostunut n. 20 prosenttiyksikköä</p> <p>Porissa erityisesti alkoholielinkeino on vahva toimija ja puoltaa vahvasti pakka-toimintamallin jatkamista.</p> <p>Porin pakan koordinointi saa kiitosta toimijatahoilta mm. pakka tunnetaan innostavana ja puolueettona toimijana ja työikäntönä.</p>	<p>Nuorten osallisuuden lisääminen on kuitenkin hyvä nostaa tulevassa vaiheessa esiin ja panostaa siihen.</p>
<p>Päijät-Hämeen seutu (14 kuntaa)</p> <p>asukkaita 201.700</p>	<p>Sosiaalialan osaamiskeskus Verso</p> <p>Koordinaatiovastuu ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori</p>	<p>Rahoitus kehittämistyön vaiheessa Kaste-hankkeen osahanke Välittäjä-hanke</p> <p>Jatkossa alueen kunnat rahoittavat toiminnan asukasmäärän mukaisesti (0,33 € /asukas)</p>	<p>Päijät-Hämeessä Pakka-toimintamalli on vain pieni osa laajaa mieli-päihdetyön kokonaisuutta</p> <p>Päijät-Häme on toteuttanut Pakka-toimintamallin avain menetelmiä. Yhteistyö alkoholielinkeinon ja viranomaisten kesken toimii. Alueella toimii tarjontatyöryhmä. Kansalaiset,</p>	<p>Päijät-Hämeessä avaintoimijat helposta – vaikeaan mukaan saaminen;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. valvontaviranomaiset 2. alkoholielinkeino 3. media 4. kuntalaiset 5. poliittiset päättäjät <p>Päijät-Hämeessä tehtiin päättäjille useita vetoa- ja lobattuihin keskusteluihin. Työtä esiteltiin sote - lautakunnissa. Näyttöä ja julkisuutta työn onnistumisesta</p>	<p>Koordinaation jatkuvuudesta ja rahoituksesta vastaavat seudun kunnat kuntaosuuksin; kuntien osuudet määräytyvät euromääräisesti asukasta kohti.</p> <p>Toiminnalle on luotu rakenne ja tuki ja resurssit. Toiminta on käynnistetty hyvin.</p>	<p>Pakka-toimintamalli on osanen suurta mieli- ja päihdetyön kokonaisuutta. Uhkana on, että pakkatoiminta hukkuu laajaan mieli ja päihdetyön kokonaisuuteen.</p> <p>Pakka-toimintamallista on poimittu osia, joita on toteutettu, vaikuttavuus jää näin myös vähemmäksi</p>

			<p>päätäjät, media, markkinat ja viranomaiset ovat mukana. Päijät-Häme on hyödyntänyt Pakan yhteisömobilisaatio mallia laajan mieli- ja päihdetyön kokonaisuuden haltuunotossa. Pakka-toimintamallin työ soveltuu hyvin ylisektoriseen työskentelyyn.</p>	<p>käytettiin hyväksi. Kuntien ylin virkamiesjohto voitettiin pakka-toiminnan ja laajan mieli- ja päihdetyön pysyvän työmallin taakse. Koordinaattori vakinaistettiin 2011</p>		
<p>Salo asukkaita 55.000</p>	<p>Salon kaupunki, terveyspalvelut</p> <p>Koordinaatio vastuu ehkäisevä päihdetyö</p>	<p>Toiminnan rahoitus tapahtuu kaupungin omasta budjetista, kehittämistyössä mukana Länsi - 2012 hanketyöntekijä</p>	<p>Pakka-toimintamallin mukaista työtä on toteutettu soveltuvin osin vuodesta 2005. Tarjontaryhmä ei ole, päihdepoliittinen ryhmä pitää sisällään edustuksen alkoholielinkeinon toimijoita; vähittäiskauppa, ravintola ja Alko</p>	<p>Pakka toimijatahot on saatu mukaan kohtalaisen helposti. Salon vahva panostus ehkäisevään työhön on edesauttanut pakka-toimintamallin käyttöönottoa ja juurtumista merkittävästi</p> <p>Salossa on erityisen hyvin onnistuttu pakka-toimintamallin rakenteiden luomisessa. Pakka-toimintamalli on käsitelty ja hyväksytty kunnanvaltuustotasolla, malli on kirjoitettu kunnan useisiin toimintasuunnitelmiin, poliittiset päättäjät ovat toimintamallin tukena sekä osallistuvat pakkatoimintaan, kunta on resursoinut kaupungin työntekijän koordinoimaa työtä</p>	<p>poliittinen päätöksenteko tukee monin tavoin pakka-toimintamallin työtä esim. kaupunginhallitus päätti perustaa kaupunkiin pakka-toimintamallin mukaisen ryhmän, nimesi edustajatahot (mukaan lukien kaupan ja anniskelun edustajat). Kh nimesi myös oman edustajansa ryhmään</p> <p>kaupunginhallituksen käsky tehdä alkoholielinkeinon kanssa yhteistyötä. Poliitikot ovat olleet mukana laatimassa päihdepelinsääntöjä. Liikuntajärjestöjen tukipäätökset on sidottu päihdepelinsääntöihin siten, että vuosiavustuksen ehtona on päihdepelinsääntöjen kirjaaminen seuran vuosisuunnitelmaan.</p>	<p>Pakka-toimintamallin kokonaisuuden toteuttaminen on vaiheessa, toiminnan vaikuttavuus paranee, tavoitteet on helpommin tavoitettavissa, kun mallia käytetään kokonaisuutena.</p>

					Kaupunki on tehnyt päätöksen kustantaa ikäraja ostokokeet. Salossa on tehty tietoinen valinta valistaa vähemmän ja tehdä Pakka-toimintamallin työtä enemmän	
--	--	--	--	--	---	--

Alue tai Kunta	Koordinoinnin taustayhteisö	Resurssit	Sisältö	Toimijat (1. helppo saada mukaan -5 vaikea saada mukaan)	Vahvuudet	Heikkoudet
Tampere asukkaita 210.000	Kaste-hankkeen osahanke Välittäjä-hanke Tampereen kaupunki	Tampereen kaupunki, Hanke-aikana STM	Tampereen Pakka-toimintamallissa on keskitytty erityisesti alkoholin saatavuuden ehkäisyyn. Alkoholielinkeinon kanssa tehtävää yhteistyötä painotetaan. Toiminnan alkuvaiheessa on kartoitettu paikallinen tilanne vähittäismyynnin ostokojein ja ravintolaan tehdyin asiakasarvioinnein. Tarjontatyöryhmä vastaa toiminnan kehittämisestä. Ikärajavalvonta ja alkoholin välittäminen ovat toiminnan fokuksessa. Alkoholin myynnin henkilöstöä on koulutettu elinkeinon toimesta.	Tampereella avaintoimijat helpposta – vaikeaan mukaan saaminen; 1. Alkoholielinkeino, valvontaviran-omaiset ja poliittinen päätöksenteko on ollut helppoa saada mukaan 2. Media ja kansalaiset on saatu kohtalaisesti toimintaan mukaan	Tampereen pakka-toimintamallin työssä nuorten osallistamisessa on keskitytty kolmeen toimivimpaan ja vaikuttavaan keinoon Työtä tukee, rahoittaa ja johtaa kaupungin organisaatiossa selkeästi määriteltä virkamiesjohto Pakka-toimintamallia on kokeiltu melko suuressa laajuudessa, joskaan ei koko pakka-toimintamallin kokonaisuutta Tampereella toiminta jatkuu ja tarjontatyöryhmä vastaa pakka-toimintamallin mukaisesta käytännön työn toteutumisesta	Toisaalta nuorten osallistamisessa on useita keinoja edelleen kokeilematta Tiedottamisessa on paljon menetelmiä kokeilematta mm. radio, tv ja sosiaalinen media ovat uutisoineet niukasti toimintamallista Tukevien rakenteiden puuttuminen asettaa työlle edelleen haasteen. Pakkaa ei ole kirjattu kaupungin strategioihin, päätöksiä ei ole tehty kunnanvaltuusto/hallitustasoilla, poliitikkoja ei ole kiinnitetty paikallisen alkoholipolitiikan kehittämistyöhön seuranta ja arviointi ovat jääneet vähälle huomiolle
Kokkola ja Keski-Pohjanmaan maakunnan 65.000 asukasta	Pohjanmaan maakuntien päihdetyön kehittämis-keskus	Kokkolan kaupunki	Virallinen valvonta/säätely ja epävirallinen sosiaalinen säätelyllä pyritään estämään alkoholin välittyminen nuorille sekä edistää vastuullista alkoholin myyntiä ja minimoida haittoja. Kokkolassa toimii tarjontatyöryhmä, ravintoloihin on tehty asiakasarvioiteja, kampanjoitu sekä palkittu vastuuntuntevia alkoholielinkeinon yrittäjiä Nuoria aikuisia on osallistettu toimintaan mukaan Kokkolan seutu on laatinut kirjelmän alueen kansanedustajille ja STM:ään alkoholilainsäädännön uudistamiseksi	Toimijoiden mukaan saaminen 1.helpposta – 5. vaikeaan. Kokkolassa koetaan, että 1.alkoholivalvonta ja päättäjät on ollut helppo saada mukaan 2.median mukaan saaminen suhteellisen helppoa 4-5.vaikeana koetaan alkoholielinkeinon ja kuntalaisten mukaan saamista	seuranta ja arviointi alueellisessa päihdestrategiassa – nostaa esiin alkoholin tarjonnan ehkäisytyön perinteisen ehkäisevän työn nk. kysynnän ehkäisyn rinnalle Pakka-toimintamalli on juurtunut paikallisiin rakenteisiin, se on käsitelty valtuustossa, sitä johtaa vastuuvirkamies, toiminnasta vastaa vakituksessa työsuhteessa työskentelevä koordinaattori ja toimintaan on resurssit	Yhteisön mukaan saamisessa ja mediatyössä on kehitettävää seuranta ja arviointi tapahtuu alueellisessa päihdestrategiassa – jääkö etäiseksi pakka-mallin kehittäjien yhteistyössä poliittinen päätöksenteko ei ole osallisena pakka-toiminnassa

--	--	--	--	--	--	--

Liite 6. Webropol-kyselyt.

Pakkakysely

Arvoisa PAKKA asiantuntija

Olet koordinoinut seutusi Pakka-toimintamallin työtä. Sinulla on kokemus ja näkemys toimintamallin hyvistä käytännöistä. Pakka- toimintamallin toteuttamisesta saadut parhaat käytännöt kautta maan kartoitetaan ja kootaan raportiksi vuoden 2011 aikana. Koottu tieto Pakka- toimintamallin työstä hyödynnetään alkoholi-, tupakka- ja rahapelipolitiikan kehittämiseksi. Kartoitusta hyödynnetään alkoholilain ja raittiustyölain valmistelussa.

Kysely toimitetaan ennakkoon valitulle n. 20 avaintoimijalle, joten jokaisen vastaus on erittäin tärkeä.

Kyselyyn vastaaminen sujuu nopeasti. Avovastaukset vievät hiukan enemmän aikaa, mutta toivomme, että ehdit vastata myös niihin. Kartoitus ja raportointi tehdään STM:n toimeksiannosta. Yhteistyössä on mukana THL:n alkoholiohjelma. Kartoitustyön ja raportoinnin kokoaa Irmeli Tamminen.

Vastaukset 20.11.2011 mennessä!

Lisätietoja:

Irmeli Tamminen

040-7223499

irmeli.tamminen@gmail.com

SUURET KIITOKSET SINULLE & HYVÄÄ SYKSYN JATKOA!

TOIMIJAN / SEUDUN TAUSTATIEDOT

Alue ja asukasmäärä

Vastuutaho ja vastuuhenkilö(t)

	5
	6

Pakka toimintamallin toteuttamisaika

	5
	6

Rahoittaja

	5
	6

Vastaajan sähköposti ja puhelinnumero

	5
	6

1. Mitä pakkatoimintamalli mielestäsi tarkoittaa? (vastaa lyhyesti omin sanoin)

	5
	6

2a. Vastuullisen alkoholin myynnin ja anniskelun kehittäminen

Seudulla on tehty vähittäismyynnin ostokokeita
Asiakkaat ovat arvioineet seudun ravintoloita

Kyllä Ei

Seudulla toimii tarjontatyöryhmä, jossa on edustettuna elinkeino, viranomaiset ja avain toimijat	jñ	jñ
Vähittäiskauppa on kouluttanut henkilöstöään hankalien myyntitilanteiden hoitoon	jñ	jñ
Seudulla on ollut alkoholin tehovalvontaa viranomaisyhteistyönä	jñ	jñ
Valvonnassa on erityisesti huomioitu alkoholin ikärajavaalvonta ja välittäminen	jñ	jñ
Ikärajuuotteiden valvontaan osallistuvat myös kauppojen vartiointiliikkeet	jñ	jñ
Seudulla on toteutettu kanpanjoita alkoholilain toteuttamiseksi	jñ	jñ
Alkoholilupien käsittelyn tueksi kerätään alueen toimijoiden lausunto	jñ	jñ
Elinkeinoelämä on itsenäisesti ideoinut uusia toimenpiteitä omavalvontaan omavalvontaan	jñ	jñ
Alkoholielinkeinoa on palkittu vastuullisesta toiminnasta	jñ	jñ

2b Onko seudulla kehitetty uusia, omia, paikalliseen toimintaan soveltuvia elinkeino- ja viranomaisten pakkatyömenetelmiä. Kerro niistä.

5

6

3. Nuoret ja perheet toimijoina

	Kylä	Ei
Seudun opiskelijat ovat tehneet opinnäytteitä pakkatoimintaan liittyen	jñ	jñ
Oppilaitosten/nuorten kanssa on järjestetty pakkatoimintamallin seminaareja	jñ	jñ
Seudun nuoret ovat tuottaneet paikallista materiaalia ja ja tapahtumia	jñ	jñ
Seudun nuorisotiloissa on keskusteltu nuorten kanssa alkoholin välittämisestä ja alaikäisille myynnistä	jñ	jñ
Seudun nuoret/opiskelijat ovat tehneet asiakasarviointeja ravintoloihin	jñ	jñ
Matkailu-, hotelli- ja ravintola-alan opiskelijat ovat osallistuneet ammattialansa anniskelu ja kassakoulutukseen ammattilaisten kanssa	jñ	jñ
Lasten ja nuorten vanhemmille on paikallisen pakkaverkoston toimesta järjestetty alkoholin saatavuutta käsitteleviä vanhempainiltoja	jñ	jñ
Seudun talouksiin on toimitettu julkaisuja pakkatoimintamallin työstä	jñ	jñ
Nuorten ja vanhempain toimijoita on palkittu vastuullisesta alkoholipoliittisesta vastuunotosta	jñ	jñ
Seudulla on kehitetty muita nuorten alkoholihaittojen ehkäisyn toimintoja	jñ	jñ

4a. Yhteisömobiliisaatio ja media

Kyllä Ei

Toimintamallista on tiedotettu paikallismediassa	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Yhteisölle on järjestetty avoimia seminaareja ja keskustelufoorumeita	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Paikallinen tieto ja tutkimus alkoholioloista on saatettu säännöllisesti kansalaisten tietoon	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Kuntalaisilla on käytössään sähköinen palautekanava ympäristön alkoholihaitoista	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Pakkatoimintamallin tiedottamisessa on hyödynnetty erilaisia yleisötapahtumia	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Mediaa on palkittu vastuullisesta alkoholipoliittisesta uutisoinnista	j <i>n</i>	j <i>n</i>

4b Seudun alkoholipoliittisessa tiedottamisessa ovat olleet mukana

- Sanomalehdet
- Paikallisradio
- Televisio

4c Seudun tiedottamisesta on vastannut

- Koordinaattori
- Verkoston toimijat yhteistyössä
- Joku muu, mikä
- Ei kukaan

5. Koordinaatio(koordinaattorin arvio)

Kyllä Ei

Olen saanut työnantajaltani/alueeni johdolta valtuudet toimia pakka kehittämistyössä	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Käytössäni on rahalliset resurssit pakkatyöhön	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Painotan tarjonnan ehkäisyä	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Osallistun lisäksi kysynnän ehkäisyyn toimiin ja työryhmiin	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Koen, että taustayhteisöni tukee ehkäisevän päihdetyön tekemistä ja siinä siinä tarjonnan ehkäisyä	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Rakenteet alkoholielinkeinon kanssa toimimiseen olivat ennen työn aloittamista olemassa	j <i>n</i>	j <i>n</i>
Olen pakkatoimintamallin tiedottaja ja edustaja alueellani	j <i>n</i>	j <i>n</i>

Olen saanut konsultaatioapua ja koulutusta pakkatoimintamallin työhön	jn	jn
Toimin alueellisissa pakkamallin toimijaverkostoissa	jn	jn
Olen tiedottanut ja levittänyt pakkatoimintamallia alueeni ulkopuolelle	jn	jn
Koen, että alueeni elinkeinoelämän, valvovien viranomaisten ja seudun toimijoiden välille on muodostunut luottamussuhde ja yhdessä hyväksytyt toimintatavat alkoholihaittojen vähentämiseksi.	jn	jn
Koen, että pakkatyömallin yhteisömobilisaatio on alueellani onnistunut.	jn	jn
Kokoan seurantaan pakkatoiminnasta	jn	jn
Käytän seurannan indikaattoreita, mitä <input type="text"/>	jn	jn
Kokoan pakkatoiminnan vuosiraportin	jn	jn
Kaipaan koordinaattorina koulutusta, konsultaatioapua, työkaluja ja materiaalia, mitä <input type="text"/> ja minkälaista?	jn	jn

Arvioi asteikolla 1 (helppo) -5 (haasteellisin) miten haasteellista on ollut saada mukaan pakkamallin toimijatahot

	1 (helppo saada mukaan)	2	3	4	5 (haasteellinen saada mukaan)
Alkoholielinkeino	jn	jn	jn	jn	jn
Valvontaviranomaiset (poliisi ja alkoholitarkastus)	jn	jn	jn	jn	jn
Paikallinen päätöksenteko (luottamushenkilöt ja viranhaltijat)	jn	jn	jn	jn	jn
Media	jn	jn	jn	jn	jn
Kuntalaiset (erityisesti nuoret ja heidän vanhempansa)	jn	jn	jn	jn	jn

6a Paikallisen alkoholipolitiikan pysyvät rakenteet

	Kyllä	Ei
Pakkatoimintamalli on käsitelty kunnanvaltuusto/hallitus tasolla	jn	jn
Pakkatoimintamalli sisältyy yhteen tai useampaan kunnan strategiaan	jn	jn
Poliittisia päätöksentekijöitä/luottamushenkilöitä kuuluu pakkatyöryhmiin	jn	jn
Päätäjät ovat osallistuneet pakkaseminaareihin ja ovat osallisina pakkatoiminnassa tulevaisuudessakin	jn	jn
Pakkatoiminnasta vastaa ja sitä johtaa kunnan virkamiesjohto	jn	jn
Pakkatoimintaan on resursoitu vakituista henkilöstöä	jn	jn
Pakkatoimintaa kehitetään niin kutsutussa tarjontatyöryhmässä (alkoholielinkeino ja viranomaiset)	jn	jn

Alkoholielinkeino

- Ravintolat
- Vähittäiskauppa
- Alko
- Ei mikään

Viranomaiset

- Alkoholitarkastajat
- Poliisi
- Kunnan sosiaali- terveys- sivistys ja nuorisotoimet
- Ei mikään

Media

- Lehdistö
- Radio
- TV
- Ei mikään

Kansalaiset

- Nuoret
- Lasten ja nuorten vanhemmat
- Kaiken ikäiset kuntalaiset
- Ei mikään

Päätöksentekijät

- Luottamushenkilöt
- Viranhaltijat
- Ei mikään

5
6

7. Haluatko vielä kommentoida tai kertoa jotain?

5
6

Lähetä

Pakkakysely alkoholihallinnon viranomaiset ja poliisi

Arvoisa alkoholihallinnon ja poliisin viranomainen

Olet osallistunut viranomaisena toiminta-alueesi Paikallisen alkoholipolitiikan, PAKKA -toimintamallin työhön vuosina 2005 -2011. Sinulla on käytännön kokemusta toimintamallin käytännöistä ja onnistumisesta.

Pakka- toimintamallin toteuttamisesta saadut parhaat käytännöt kautta maan kartoitetaan ja kootaan raportiksi vuoden 2011 aikana. Koottu tieto Pakka- toimintamallin työstä hyödynnetään alkoholi-, tupakka- ja rahapelipolitiikan kehittämiseksi. Kartoitusta hyödynnetään alkoholilain ja raittiustyölain valmistelussa.

Viranomaiskysely lähetetään n. 20 seudun / alueen ennakkoon valituille viranomaisille, joten jokaisen vastaus on tärkeä.

Kysely sujuu erittäin nopeasti muutamassa minuutissa. Kartoitus ja raportointi tehdään STM:n toimeksiannosta. Yhteistyössä on mukana THL:n alkoholiohjelma. Kartoitustyön ja raportoinnin kokoaa Irmeli Tamminen.

Vastaukset 20.11.2011 mennessä!

Lisätietoja:

Irmeli Tamminen

040-7223499

irmeli.tamminen@gmail.com

SUURET KIITOKSET SINULLE & HYVÄÄ SYKSYN JATKOA!

1. Olen

Alkoholitarkastaja, toimialue

Poliisi, toimialue

2. Kuulutko pakan tarjontatyöryhmään

Olen puheenjohtaja

Olen jäsenenä
tarjontatyöryhmässä

En kuulu tarjontatyöryhmään

3. Vastaa kyllä tai ei seuraaviin pakkatoimintaa koskeviin kysymyksiin

Kyllä Ei

Oletko toiminut seminaareissa luennoitsijana ja toimittanut mediaan pakkatiedotteita

Oletko lupa- ja valvontatyön lisäksi etsinyt aktiivisesti haittoja ehkäiseviä työtapoja, toteuttanut kehittävää pakkatoimintamallista työtötta

Oletko kutsunut koolle vähittäismyynnin ja anniskelun toimijoita neuvotteluihin pakkatoimintamallin innostamana

Toimitko pysyvässä yhteistyössä alueesi kuntien ehkäisevää päihdetyötä koordinoivien yhdyshenkilöiden kanssa

Koetko, että alueesi alkoholielinkeino yrityselmä ja sitä valvovan tahon toimijat ovat saavuttaneet keskinäisen luottamuksen sekä sopineet yhteisesti hyväksytyistä toimenpiteistä alkoholihaittojen vähentämistyössä

Toteutuuko alueellasi vakiintuneesti alkoholin vähittäismyynnin, mm. välittäminen, päihtyneille myynti ja anniskelun valvonta nk. tehovalvontoina yhteistyössä eri viranomaisien ja verkostotoimijoiden kesken

Ovatko kauppojen vartiointiliikkeet ja ravintoloiden järjestyksenvalvonta kanssasi pakkayhteistyössä

4. Miten merkitykselliseksi koet alkoholitarkastuksen/ poliisin osuuden pakkatoimintamallin mukaisessa työssä alkoholihaittojen ehkäisyn tuloksellisuuden suhteen asteikolla 1 - 5 (5 on merkityksellisin)

1 (Ei merkitystä)

2

3

4

5 (Merkityksellisin)

5. mitä pakkatoimintamallin työtötta mielestäsi ehdottomasti tulisi jatkaa

	5
	6

6. Vapaa kommentointi

5

6

Lähetä

